

KÄLLAN TILL GOD FINLÄNSK MAT

ATRIA PRODUCENTER

1/2020

”Humor övervinner vasslepölar”

EN VECKA PÅ LAITINENS GÅRD **25**

4

Var och en
av oss bär
medierevolutionen
i sin ficka, säger
Pauli Aalto-Setälä.

13

Köttakademin
samlade 450
Atria-proffs i
köttbranschen.

17

Hur ska man agera
i media för att
producenternas
synsätt ska
komma fram?

Medieåret för nötkreatur gav alla en hemläxa

För den finländska husdjursbranschen och speciellt nötkreatursektorn var 2019 ett historiskt svårt medieår. IPCC publicerade sin rapport i slutet av 2018 och startade en mediestorm som har känts som ett gatlopp utan slut.

KLIMATFÖRÄNDRINGEN ÄR verklig och det är nödvändigt att behandla den i det offentliga samtalet. Korrekta och effektiva åtgärder för att begränsa klimatförändringen är en oundviklig hemläxa för såväl nationer, företag som individer. Det blir tråkiga följder för kommande generationer om man smiter från hemläxan.

ATT BEHANDLA detta omfattande och svårbegripliga tema i dagens snabba kommunikationskanaler har visat sig vara svårt. Kort, slagkraftig kommunikation i elektroniska kanaler, som konkurrerar om användarnas intresse genom skrikiga rubriker, har till och med väckt förlamande rädsla för jordens undergång. Diskussionerna i sociala medier har ofta fastnat på en svart-vit nivå.

I FINLAND har diskussionerna om matens miljöpåverkan varit heta. Mjölk- och nötköttsproducenterna med sina kor och nötkreatur har under det senaste året ofta suttit på de anklagades bänk. Under de senaste måna-

derna har som tur är även experter kommit till tals. De påminner gång efter gång om stora frågor: fossila bränslen och jordens växande befolkning som behöver mer mat.

HÄR MÅSTE VI också vara självkritiska: har vi klarat av att kommunicera den finländska matens hållbarhet på ett begripligt och intressant sätt till finländska konsumenter, beslutsfattare och matkedjans kunder? Betyget blir nog hjälpligt.

HUR GÅR VI vidare? Information om den finländska husdjursproduktionen, som tagits fram av forskningen och våra egna undersökningar, måste föras fram i offentligheten på ett sätt som folk förstår och budskapet måste upprepas ihärdigt. Atrias matkedja tar sitt ansvar för såväl miljö, människor som produkter så att konsumenten med gott samvete kan äta den mat som våra producenter producerar.

SJÄLV UPPLEVER jag att den mest effektiva vardagskommunikationen är att Atriagårdars namn finns på produktförpackningar och att företagarna stolt berättar om verksamheten på Atria-familjegården.

Sinikka Hassinen
direktör Atria Nöt

Nu med nya gårdar!

25

Artikelserien En vecka på gården fortsätter med nya ansikten. I serien följs vardagen på fyra gårdar under olika årstider.

MEDIER & VI

4

"Ett blodigt krig för inte med sig något gott. Det är inte lönt att ge sig in och diskutera i alla kalabaliker."

- medieproffset Pauli Aalto-Setälä

KÖTTAKADEMIN
Vad nytt för 2020 med sig?

13

17

TEMA:
Delta, märks och påverka

ATRIA
PRODUCENTER

Atria

Utgivare: A-Tuottajat Oy **Tryckeri:** Hämeen Kirjapaino Oy
Chefredaktör: Sanna Kivimäki **Redaktionsråd:** Kaisa Lehtimäki, Sinikka Hassinen, Niina Immonen, Ossi Hakala-Rahko, Marko Jokinen, Anne Rauhala och Susanna Vehkaoja. **Planering och ombrytning:** BSTR **Bilder:** Tuukka Kiviranta, Kaisa Härmälä, Risto Lahti, Atria arkiv

ATRIA PRODUCENTER 1/2020

- 2 LEDARE**
Har vi förmått kommunicera begripligt?
- 8 FRÅGEPAR**
Hur ser medierna ut med en ung producents ögon?
- 10 GRAFIK**
Offentligheten som data.
- 11 DELA BRA SAKER PÅ SOCIALA MEDIER**
Slappna av och nätverka.
- 12 VAD INTRESSERAR MEDIA?**
Innehåll, säger kommunikationschef Hanne Kortesoja.
- 16 PÅ RESA**
Fjäderfäfolket bjöds till Italien.
- 22 VARFÖR SKULLE JAG ODLA ÄRTER?**
Eftersom det är en utmärkt växt som proteinkälla och för växelbruk.
- 24 KÖTTKONSUMTIONEN STIGER**
Antalet som äter kött dagligen har ökat.
- 28 ATRIAS PARTNERPRINCIPER**
Ansvarsfullheten sträcker sig över hela värdekedjan.
- 29 FAKTA OM HÄLSA**
Informationsinsamling främjar kycklingarnas välbefinnande.
- 30 KANDIDERA OCH RÖSTA**
Förtroendevalda skapar branschens framtid.
- 32 HUR STÅR DET TILL PÅ GÅRDEN?**
Nötkreatursmätarna visar det på ett ögonblick.
- 34 NASEVA VÄLBEFINNADEMÄTARE**
Diamantfiguren visar det viktigaste.
- 35 NY TEKNIK TESTAS**
NurmiCam visade ensilagevallens tillväxt i realtid.
- 36 EMERK TILL ALLA KALVAR**
Ministeriet inledde beredningen.
- 37 SVAR PÅ UTMANINGAR MED DI**
Del 1: mjölkkoppsmatare.
- 38 FASTSTÄLLD KUNSKAP**
Det finns skillnader i hybridgyltors produktionsresultat.
- 40 NYTT ELLER RENOVERAT?**
I projektet utreddes behov av och kostnader för renovering av svinstall.
- 41 MITT FAVORITRECEPT**
Simpel spaghettisås.
- 42 FÄRSKA**
Nytt och aktuellt.
- 43 PERSONPORTRÄTT**
Antti Hapola, förmedlare av förnyelsedjur.

Mediernas förändring är i din egen ficka

.....

Digitala och sociala medier tappar inte i betydelse. För oberoende och sanningssträvande information kan detta vara en bra sak, tror Pauli Aalto-Setälä.

Teknologin håller på att förändras från en dålig husbonde till en bra dräng. Datanätens betydelse i vardagen har ökat snabbt under de senaste två decennierna, men mycket ligger ännu framför oss.

Hittills har teknologin styrt människans aktiviteter, med andra ord har människan anpassat sig till utvecklingen.

Nu har vi äntligen nått fram till att människan dikterar behoven och teknologin tillgodoser dem.

– Tanken är inspirerande. Det är ett motslag mot teknologitron och påverkar i hög grad även användningen av och innehållet i medier, säger **Pauli Aalto-Setälä**.

Aalto-Setälä är ett mångsidigt medieproffs som i november gick från Aller Media till posten som verkställande

>>

direktör för Dentsu Aegis Network. Den internationella marknadsföringskoncernen erbjuder honom en annan slags utsikt än mediehusen.

– Jag har sysslat mycket med medie-innehåll, men här ser jag hela helheten. Det har varit extremt intressant att observera hur data utnyttjas på toppen.

MOBILEN ÄR STARK

Den popularitetsökning som sociala medier åtnjöt under 2010-talet accelererade mediehusens ekonomiska trångmål, men tvingade dem samtidigt

att kritiskt granska sin verksamhet.

Så småningom såg man allt tydligare att konsumenterna inte är beredda att betala för innehåll som inte intresserar dem. Samtidigt blev produktionen av eget innehåll en allt viktigare del av den moderna vardagen.

– Var och en av oss bär med sig medie-revolutionen. Orsaken till förändringen ligger i din egen ficka, kristalliserar Aalto-Setälä.

Människor, samfund och företag har så småningom själva blivit medier. Aalto-Setälä ser ingen orsak till att den

VEM?

Pauli Aalto-Setälä är ett medieproffs som har arbetat som chefredaktör, verkställande direktör och innehållsdirektör vid bland annat Kotimaa, Iltalehti och Nelonen Media.

Han var en av grundarna till tv-kanalerna Nelonen och SubTV samt evenemanget Tubecon och arbetade som arbetslivsprofessor vid Åbo universitet 2017–2019.

Den stora publiken känner honom från den populära 90-talstalk showen Hyvät, pahat ja rumat.

Numera är Aalto-Setälä verkställande direktör för Dentsu Aegis Network som är Finlands största marknadsföringsbyrå.

Mediebyrån Vizeum Finland som sköter Atrias varumärkesmarknadsföring lyder under Dentsu Aegis Network.

här utvecklingen inte skulle kunna stärkas ytterligare.

– Betydelsen av sociala medier och onlinemedier bara ökar. Jag tippar att nästa års budget för mobil reklam överstiger densamma för tv-reklam.

TRANSPARENS ÄR BRA

Det här i sin tur innebär att de traditionella medierna inte kan se fram emot lättare tider ekonomiskt. För nyhetsmedier kan detta oväntat nog medföra något bra.

– Vilket slags innehåll är människorna beredda att betala för? Sanningsenligt,

”President Koivistos råd gäller fortfarande: man ska inte låta sig provoceras av provokationer.”

oberoende och sanningssträvande, skulle jag tro. Därför finns det fortfarande efterfrågan på nyhetskanaler som följer en god journalistisk sed.

Aalto-Setälä, som har gjort en lång karriär i mediehus som Sanoma, Nelonen och MTV, anser att de finländska medierna fortfarande är pålitliga och håller hög kvalitet även med internationella mått.

– Naturligtvis finns det även journalister med en agenda och influerare som vill påverka åsikterna. De flesta har dock som rättesnöre att fel ska rättas till med en gång och att man inte får främja sina egna intressen i artiklarna.

Omvälvningen och osäkerheten i medierna har för egen del ökat pressen på journalisterna att profilera sig inom en viss bransch eller ett visst ämnesområde. Journalisterna bygger även upp sitt eget varumärke genom att lyfta fram de egna åsikterna i till exempel kolumner och privata sociala medier.

– Åsiktstransparensen är i slutändan en bra sak. Då vet man åtminstone tydligt vad journalisten tycker och tänker.

I STORMENS ÖGA

Hos en del producenter har fjolårets klimatdebatt skapat mycket ångest och debatten har upplevts skuldbelägga jordbruket.

Aalto-Setälä känner igen ångesten, eftersom han har diskuterat ämnet med producenterna. Även om ångesten är reell, tror han att åsiktsklimatet i verkligheten är liberalare än vad den verkar.

– Stormen känns stor när den träffar en personligen. Då kan man felaktigt få känslan av att alla andra tänker likadant. Samma fenomen kan ses när det uppstår tumult i politiken, även om inte ens närapå alla har sett nyheten som

har orsakat rabaldret.

Han vill inte förringa känslan som bönderna får när de följer den offentliga debatten. Situationen kan kännas pressande, men i själva verket borde man fokusera på att hitta lösningar.

– Man kan alltid göra sitt bästa. Det finns gårdar som hela tiden utvecklas för att bli bättre även med tanke på konsekvenserna för klimatet. Det är svårt när man är utsatt för ständig kritik, men jag skulle hoppas att det även finns sinne för proportioner i detta.

KRIGET SLUTAR INTE GENOM ATT KRIGA

Aalto-Setälä berättar att han själv kommer från en bondesläkt i Satakunta. Han föräldrar lämnade en gång i tiden Kumo för en större stad, men förbindelsen till jorden och skogen finns kvar.

– Jag själv jagar och i samband med denna hobby träffar jag regelbundet skogsägare och bönder. Jag ser allvarligt på klimatkrisen, men det är orimligt att lägga hela skulden på konsumenterna och därigenom på producenterna. Framför allt borde vi minska användningen av fossila bränslen.

Den gamle räven, som under sina dagar som chefredaktör många gånger varit föremål för offentlig kritik, ger rådet att hålla huvudet kallt om man blir utsatt för en mediesensation eller uppståndelse på sociala medier.

Enligt honom ger motargument och snabb sällan resultat.

– Ett blodigt krig för inte med sig något gott. Om man har gjort bort sig är det självklart bäst att medge sitt fel så snabbt som möjligt. Men det är inte lönt att ge sig in i alla kalabaliker.

– President Koivistos råd gäller fortfarande: man ska inte låta sig provoceras av provokationer. ■

Imagen förstärks i sociala medier

Berättelsen om varumärket Atria byggs med hjälp av sociala medier.

Marknadsföring idag skiljer sig mycket från hur det var för tio år sedan. Den tekniska utvecklingen har också förändrat konsumenternas attityd till reklam. Konsumenterna har makt och metoder att stänga ute störande eller ointressant reklam.

Bakom ett starkt varumärke har det alltid funnits en berättelse som intresserar konsumenten, men dagens konsumenter förväntar sig att varumärkesberättelserna lever och utvecklas i olika mediekontakter. Det räcker inte längre att ett varumärke berättar om sig själv enkelriktat till exempel genom TV-reklam. Konsumenterna vill vara med och aktivt påverka vilken information och vilket innehåll de ser och hör – och deltar aktivt i diskussionen med varumärkena.

Detta trendbrott i media har under de senaste åren i betydande grad ökat också Atrias satsningar på digitala medier. TV är en fortsatt viktig kanal för oss, speciellt i början av en kampanj då vi vill att vårt budskap snabbt ska nå så många konsumenter som möjligt.

Samma berättelse byggs dock vidare samt fördjupas och preciseras med hjälp av digitala medier där innehållet kan anpassas noggrannare för målgruppen. Till exempel lanserades kampanjen Parempi mieli (Det känns bättre) som vi inledde i januari i såväl tv som utomhusreklam.

Samtidigt inleddes en kraftig online-marknadsföring där vi fördjupar berättelsen i många olika kanaler genom att berätta om det vi gör för att säkerställa att det känns bättre. För en konsumentgrupp är det en spårbar produkttyhet signerad med Familjegården, för en annan en förpackningslösning som minskar vårt koldioxidavtryck och för en tredje en klassiker som vunnit ett smakttest.

Dessa berättelser och mycket annat fördjupande innehåll riktas till de konsumenter som är intresserade av respektive innehåll. Samtidigt fortsätter och fördjupas vår varumärkesberättelse genom innehåll som intresserar varje konsument.

Nanna Järvinen

varumärkesdirektör
Atria Suomi

VEM?

Matti Mettinen (20)
Hietalas familjegård, Artjärvi

Matti har studerat till jordbruksentreprenör och gjort värnplikten. Just nu arbetar han på en nötkreatursgård tillsammans med sina föräldrar. I framtiden avser han fortsätta bedriva gården.

Vart är medierna på väg?

Vad tänker du, beträffande jordbruket, om den rådande klimatdebatten?

Klimatdebatten med koppling till jordbruket skuldbelägger det finländska jordbruket alldeles för mycket.

Vilken media/vilka medier följer du mest och varför?

Jag följer mest de sociala medierna, eftersom de alltid är med mig. Av de sociala mediekanalerna är Instagram och Facebook de viktigaste. Jag följer alla slags nyheter som har med jordbruk och maskinentreprenader att göra. Jag lyssnar på radio i traktorhytten och tittar på tv på kvällarna.

Vilken roll spelar tidningar för dig idag och i framtiden?

Jag läser knappt tidningar, och tror inte jag kommer att göra det i framtiden heller. Tidningarna intresserar mig inte särskilt mycket, eftersom jag i digitalt format får nyheterna i realtid.

Vilket medium tror du att blir det viktigaste i framtiden?

I framtiden blir de sociala medierna viktigast, just för att de är så tillgängliga.

Dagens ungdomar skapar morgondagens medier. Matti Mettinen och Alexander Backlund berättar hur de ser på dagens medier.

Vad tänker du, beträffande jordbruket, om den rådande klimatdebatten?

Det är fint att se att den inledande hysterin har börjat lägga sig och att sakliga diskussioner åter får huvudrollen i medierna. Jordbrukets intresseorganisationer måste vakna nu. Man måste våga ta ställning och presentera egna lösningar. I debatten måste man sätta sig i förarstolen, i stället för att sitta i baksätet och gnälla när jordbruket körs in i en återvändsgränd.

Vilken media/vilka medier följer du mest och varför?

Jag följer nyheterna mest i de tidningar som vi prenumererar på. Utländska tidningar läser jag på internet för att få ett annat perspektiv på världens gång. Jag läser naturligtvis även nyheter som läggs upp i Facebook, men där försöker jag alltid hitta källan.

Vilken roll spelar tidningar för dig idag och i framtiden?

Tidningarnas neutralitet och en bra journalistik är viktigast för mig. Om tidningarna håller samma kvalitet i framtiden, har de säkrat sin plats som nyhetskälla för mig.

Vilket medium tror du att blir det viktigaste i framtiden?

Sociala medier får naturligtvis hela tiden större betydelse, i synnerhet när allt äldre generationer går helt över till att använda dem.

VEM?

Alexander Backlund (23)
Jeppo Lantgris, Nykarleby och Nassab Gård, Vörå

Alexander studerar sista året till agrolog vid SeAMK. Hans huvuduppgift på gårdarna är att utveckla produktionen och assistera föräldrarna och samarbetspartner i gårdarnas management.

Atrias synlighet verifieras med data

Vi följer noga genomslaget för pressmeddelanden och postningar i sociala medier.

I nyhetsflödet 2019 fick dessa nyhetsrubriker mest synlighet:

"Atria utreder utveckling av verksamheten och strukturförändringar i Ryssland"

"Atria med ny satsning på den kinesiska marknaden: Grisprodukter under Atrias varumärke till detaljhandeln och därifrån direkt till konsumenterna"

"Atria effektiviserar sin verksamhet i Sverige"

"Folket kräver, Atria levererar: Mörkorkorven ska säljas i alla butiker runtom i landet"

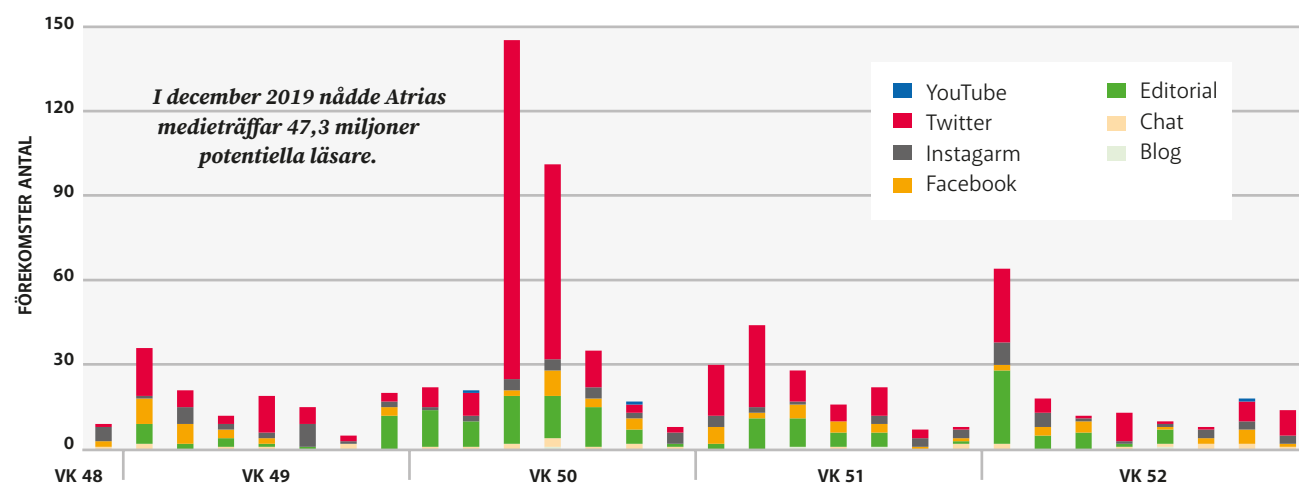
"Koldioxidavtrycket från en Atria-gris klarar en klimatgranskning"

"Atria inleder planeringen av en investering på 120 miljoner euro i en produktionsanläggning för att öka fjäderfäproduktionen i Finland"

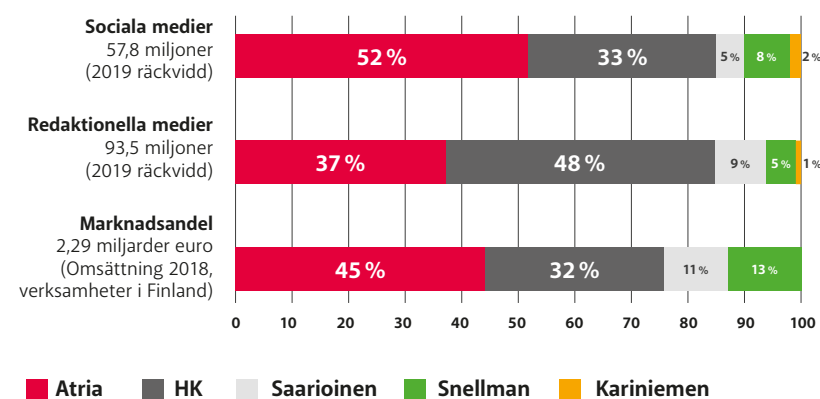
samt alla delårsrapporter

I en granskning av de fem senaste åren har de två nyheter som fått störst mediegenomsnitt varit byggandet av soleiparken i Nurmo och inledandet av export till Kina.

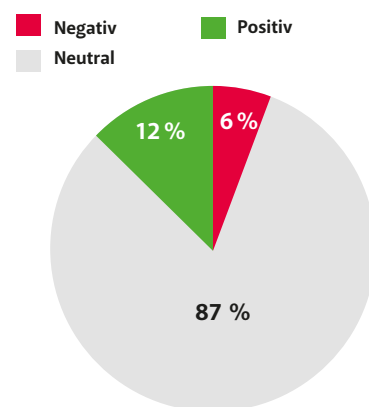
Atrias medieförekomster (antal/media) December 2019

Räckvidd vs. marknadsandel

Förekomsternas ton 2019

Atria-anställda på sociala medier

Ju mer vi på Atria använder olika sociala medier, desto mer syns Atria på kanalerna. Användningen av sociala medier gynnar alltså Atrias budskap. I sociala medier kan du också utöka ditt eget yrkesmässiga nätverk och dina kunskaper. Var med och delta i diskussionen!

Vi hoppas på positiv kommunikation och att producenterna skriver om positiva vardags-händelser på sociala medier. Stämningen och arbetet förmedlas i hög grad av hur gården kommunicerar sin vardag. De gånger allt inte går som planerat och man får negativ respons kan det leda till att vårt gemensamma bröd naggas i kanten ifall diskussionen förs offentligt på sociala medier.

Vi ser gärna att producenter bloggar om sin vardag och om ämnen som ligger nära. Människor är trovärdigare än företag. Även Atrias personal läser bloggar aktivt, så den vägen går budskap också mellan producenter och Atria. #atriaperhetilalta är en hashtag,

"Ut på sociala medier – skaffa följare och dela Atrias meddelanden."

som många gårdar redan använder på Instagram. Den är lätt att använda eftersom den passar för nästan alla postningar från gården. Via den hashtaggen plockas dessutom de meddelanden som postas vidare på Atrias Instagram-konto.

På motsvarande sätt kan Atria tagga ett meddelande som till exempel delar nyheter med anknytning till Atria eller posta ett Atria-evenemang. På samma sätt önskas Atrias tagg på alla positiva postningar på Twitter och LinkedIn. ■

SÖKER DU NÅGOT ATT POSTA?

Atria på Facebook:
facebook.com/atria,

A-Foder på Facebook:
facebook.com/ruokkiihyvaa

Atria på Twitter:
@Atria_Oyj

Atria på Instagram:
atriasuomi, atria_wilhelm

A-Foder på Instagram:
arehuoy

Youtube: Atria Kokkaamo, Atria_Oyj, Atria Tuottajat

Atria-bloggar: atriablogi.fi

De godaste recepten:
atria.fi/kokkaamo/reseptit

Vyer till finländsk mat:
atria.fi/hyvaruokalehti

Atria på LinkedIn:
Atria Plc

#kohtihilineutraalia, #parempimieli, #maailmanpuhtain, #atriaperhetilalta

Innehållet för fram budskapet

Vi frågade Atrias kommunikationschef Hanne Kortesoja vad medierna är intresserade av och vad som kan uppnås med deras hjälp.

Vad intresserar medier?

Medier är intresserade av nyheter som har samhällsrelaterat eller på annat sätt bredare betydelse. En nyhet är som namnet antyder något nytt, inte tidigare känt. Redaktionerna uppskattar färdigt genomtänkta nyheter som är anpassade för det medium där man vill få synlighet. Redaktionerna vill också få ensamrätt till viktiga nyheter.

Kommersiella budskap är ett rött skynke. Redaktionerna vill inte ha bulk, random telefonpåringningar eller masstillverkning eller bombing av meddelanden. Volym skapar inte resultat – innehållet och nyhetsvärdet i meddelanden är viktigast.

Vad kan var och en av oss göra för att främja en positiv synlighet?

En sak som vi alla bör göra är att delta i sociala medier! Sociala medias roll som nyhetskanal har förstärkts med stora kliv de senaste åren. Speciellt yngre generationer läser sina nyheter på sociala medier

eller styrda av sociala medier. I sociala medier kan vi påverka spridningen av Atrias nyheter på ett positivt sätt. Vi har mindre möjligheter att påverka traditionella medias val av nyheter.

Hur fattas beslut hos Atria om val av kanaler?

Målgrupperna för kommunikationen fattar besluten åt oss! Om vi vill rikta vårt budskap till unga, går vi till de kanaler där de unga finns, till exempel Instagram. Om vi vill rikta ett budskap till investerare eller aktieägare, riktar vi budskapet till investerarkanaler, som Kauppalehti.

Inriktning av budskapen grundar sig på att vi måste känna målgrupperna och de kanaler som målgrupperna använder. Även perspektiv och ämnen väljs ut baserat på målgrupp.

Vad kan uppnås med en tidningsartikel?

I bästa fall kan en tidningsartikel ändra läsarens attityd och därmed beteende när

det gäller någon fråga. I varje fall informerar en tidningsartikel om något. Tidningsartiklar är så kallad förtjänad media och i allmänhet anses artiklar av redaktörer vara trovärdigare än artiklar som företaget skrivit själv.

Vad kan uppnås med en postning i sociala medier?

Postningar i sociala medier är en del av företagets egen kommunikation. Rätt inriktad och med rätt innehåll kan också postningar i sociala medier påverka människors attityder.

Vilka andra sätt utöver meddelanden finns för att få media intresserade?

Ett sätt att väcka medias intresse är att använda så kallade talespersoner. Vem är mest trovärdig: en universitetsforskare som konstaterar att "Atrias hållbarhetsarbete är banbrytande" eller att jag som kommunikationschef hos Atria konstaterar samma sak. Svaret är ganska självklart. ■

HUR MÅNGA MEDDELANDEN PUBLICERAR ATRIA I GENOMSnitt UNDER ETT ÅR?

40
BÖRSMEDDELANDEN

40
PRESSMEDDELANDEN

30
BLOGGAR

40
EXPERTARTIKLAR

250
TWEETAR

13.–14.2.2020 TAMMERFORS SOKOS HOTEL TORNI

KÖTTAKADEMIN

Årets viktigaste händelse förde i år samman 450 yrkesmänniskor inom köttbranschen för att lära sig nytt, dela erfarenheter och diskutera branschens framtid.

På Köttakademiens agenda i år stod stora teman, klimatfrågor och politiska frågor, ansvarstagande, välfärd, digitala lösningar, mediernas makt och arbete tillsammans. Föreläsarna var Atrias och Atria Producenters egna experter och gästade sakkunniga.

Vad är nytt 2020?

Vi frågade Atrias primärproduktionsexperter vad de ansåg om seminarierna för olika produktionsriktningar ur deltagarens och föreläsarens perspektiv.

SVINSEMINARIET

"Den internationella konkurrensförmågan är en bra mätare för utvecklingen"

På Svinseminariet låg fokus i år på mycket hårda värden och den internationella konkurrensförmågan. Jordbruket kommer under detta decennium att utvecklas med oerhörd fart med hjälp av de digitala lösningar som nu utvecklas.

Man måste hålla jämna steg med utvecklingen och gårdarnas internationella konkurrensförmåga är en bra mätare för detta. När det gäller grisproduktions produktivitet och slaktsvinens tillväxtresultat är många Atriagårdar bland de bästa i världen. Vi har även mycket konkurrenskraftiga utfodringskostnader. Det skapar en stark grund att ta avstamp i – men konkurrensförmåga är så klart mycket mer än bara bra produktionsresultat.

Jämförelsedata visar att utvecklingens fokusområ-

den i framtiden bör läggas på kostnadskontroll och arbetsledning. Tillgången till högkvalitativ arbetskraft är en av de största utmaningarna inom den närmaste framtiden, och här hoppas vi på att digitaliseringen och lösningarna inom robotik kan hjälpa oss. Så länge teknologin betjänar oss och inte tvärtom.

Den strikta lagstiftningen och efterlevnaden av den orsakar oss extra arbete och kostnader. Här är åtminstone det stora producentlandet för griskött, Tyskland, snart på samma linje. Det är viktigt att veta var man har sina konkurrenter.

Niina Immonen
utvecklingschef Atria Svin

DIKOSEMINARIET

"Vad jag har lärt mig om nötköttets koldioxidavtryck?"

Atria primärproduktion har i samarbete med Envitec-polis modellerat nötköttets koldioxidavtryck på verkliga Atria-nötkreatursgårdar i form av projektarbeten inom projektet CARBO Kolneutral nötkedja. Koldioxidavtrycket från nötkreatur av mjölkkras undersöktes på Setälä-Eerolas gård i Tuulos och koldioxidavtrycket från nötkreatur av köttkras på Hannulas jordbrukssammanslutnings gård i Sievi.

Koldioxidavtrycket kan beräknas och anges på många olika sätt. I Atrias utredningar har man använt det internationella kalkylverktyget Cool farm tool och resultaten anges som koldioxidekvivalenter per slaktkilo, med andra ord kroppskilo. I Atrias kalkyler har beräkningarna gjorts för hela primärproduktionen, alltså från gården till slakteriets port, vilket också är bra att komma ihåg när man jämför siffrorna från olika utredningar.

På Setälä-Eerolas gård minskade de senaste årens utveckling i djurens tillväxthastighet nötköttets koldioxidavtryck. Tillväxresultaten för gårdens nötkreatur har utvecklats i och med att man för att främja djurens välbefinnande byggde om ventilationen i ladugården till mekanisk ventilation, lade ett mjukt underlag på liggområden och planerade utfodringen mer specifikt. Företagarens åtgärder för att minska bränsle och el gav både kostnadsbesparingar och ett mindre koldioxidavtryck.

På Hannulas jordbrukssammanslutnings dikogård gäller samma naturlagar som i slutuppfödningen. Djurens tillväxtresultat och skördenivån för vallen är utmärkta. Utfodringen domineras starkt av valfoder och betet utnyttjas effektivt i den ekologiska produktionen på Hannulas gård används så gott som inga köpta gödslingsmedel, och bränsle och el används sparsamt.

Sinikka Hassinen
direktör Atria Nöt

NÖTSEMINARIET

"Viktig information om ensilage, koldioxidavtryck och lönsamhet"

Nötseminariet inleddes med att vi fick höra om statistik som samlats om en viktig helhet som utgör en av grundstenarna på nötgårdar: Tomi Karsikas, regionchef på Atria Nöt, berättade om produktionskostnaderna för ensilage.

Produktionskostnaden för ensilage har en mycket stor betydelse för gårdens ekonomi och visar hur ensilage tillverkningen och tillhörande åkerodling har lyckats om en helhet. Särskilt effektiviteten i åkerodlingen och skördenivåerna visar sig vara viktiga. Slutresultatet märks i hela produktionskedjan så detta bör varje nötkreatursgård som odlar ensilagefoder sätta sig in i.

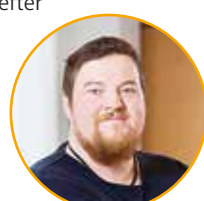
Ett annat tema var ett verkligen aktuellt ämne som också förekommit flitigt i media: vilket koldioxidavtryck ger nötoppfödning. Senja Arrfram från Envi-tecpolis berättade om ämnet. Här finns ett stort behov av fakta och fler röster för att försvara finländska nötköttproducenter. Den offentliga diskussionen har varit starkt partisk under lång tid och gett en helt felaktig bild av köttproduktionens verkliga betydelse för miljön och konsumenterna som äter kött.

Sist i nötseminariet granskades lönsamhet. Patrik Fingerroos från KPMG berättade om lönsamhetsutredningen för slaktoppfödning. KPMG har gjort

lönsamhetsutredningen i samarbete med nötköttproducenterna. De viktigaste värdena i utredningen går igenom liksom vilka skillnader mellan gårdarna som observerades och vad skillnaderna bestod av.

Många faktorer påverkar lönsamheten för slaktoppfödning och gården som helhet, och genom undersökningen fick vi bra tips om var på den egna gården man bör söka efter metoder för att förbättra lönsamheten.

Antti Arola
kundrelationschef
Atria Nöt

FJÄDERFÄSEMINARIET

"Mängden gödselbiogas kommer att öka"

I Finland uppstår årligen allt som allt cirka 15,5 miljoner ton husdjursgödsel som innehåller cirka 75 000 ton kväve och 17 600 ton fosfor. Gödsel från fjäderfä utgör cirka två procent av den totala mängden, åtta procent av kvävet och 14 procent av fosforn (MMM 2019).

Den teoretiska biogaspotentialen från all gödsel är kring 4 TWh, varav den tekniska och ekonomiska potentialen uppskattas till cirka 1,8 TWh (Naturresurstutitutet 2019). Gödsel är ett mycket bra basmaterial för biogasproduktion, men utmaningen för ett storskaligt utnyttjande av den har tills vidare varit lönsamheten.

Det finns tecken som tyder på att mängden gödselbiogas emellertid kommer att öka, eftersom korrekt gjord gödselhantering i en biogasanläggning möjliggör hantering av de miljötjänningar som förknippas med gödsel. Det är ändå bra att komma ihåg att detta inte löser alla utmaningar per automatik, om inte verksamheten kan skötas omsorgsfullt och med beaktande av alla delområden.

Dels beror detta på ett det finns olika typer av utsläpp. Klimatutsläppen härrör i huvudsak från koldioxid-, metan- och kväveoxidutsläpp. Försurning orsakas av ammoniakutsläppen och övergödning av kväve och fosfor.

I gödselhanteringen måste man alltså ta hela gödselkedjan i beaktande. Den mest väsentliga aspekten med tanke på gödselns miljöbelastning är en optimerad utfodring och sätten att lagra och utnyttja gödseln.

Teija Paavola
projektchef Atria Producenter

PRISBELÖNADE GÅRDAR

ATRIA SVIN

Årets svininfluencer

Heikkiläs gård

Pionjär inom svinbranschen i Finland. Utöver att utveckla och leda den egna svingården tillgängliggör man alla sina kunskaper för hela branschen. Utmanar, tar fram idéer, utvecklar, kalkylerar och påverkar såväl i hemlandet som internationellt. En unik insikt i branschen från den stora helheten ner till detaljnivån.

Enastående teknologi och biosäkerhet

Sikana Oy

På Sikanan Tila har man på ett utmärkt sätt utnyttjat den senaste teknologin i branschen för att främja både djurens och arbetstagarnas välbefinnande. Ett annat centralt tema på Sikanan Tila har varit en systematisk förbättring av biosäkerheten. Med åtgärderna som vidtagits har man betydligt förbättrat gårdens interna och externa biosäkerhetsnivå.

En fördomsfri utfodrare

Pirttiranta gård

På Pirttiranta gård har man fördomsfritt börjat utveckla utfodringen av slaktsvin i samarbete med A-Foders experter. För att utveckla utfodringen inom slaktsvinsproduktionen krävs ett mycket öppet och konfidentiellt samarbete. Förutsättningen för en lyckad foderutveckling är kontinuerlig granskning av produktionsresultaten och framtagning av jämförelsedata som stöd för utvecklingen.

Utomordentlig strategisk ledare

Sikatiimi

Sikatiimits framgångssaga bygger på ägarnas långsiktiga ledarskap och styrelsearbete. Inget lämnas åt slumpen – beslut fattas om allt.

Årets Atria-mediainfluencer

Hyppösen Tila

Antti, som har en positiv och jordnära attityd, investerar i fri grisning och odlar inhemskt protein. Han är precis rätt person för journalisternas korsförhör.

Årets företagsutvecklare

Hällboda

För sina insatser i utvecklingen av Hällboda Ab:s verksamhet tilldelas Andreas Helenelund priset Årets Företagsutvecklare.

ATRIA NÖT

Uppfödare av utomordentliga mjölkkrastjurar

Salon Tila

Heikki är noggrann i sitt arbete och vill utföra det väl. Djurhållningen sköts med entusiasm och företagaren funderar kontinuerligt på den bästa djurhållningspraxisen. Gården har även satsat på åkerodling.

Jordbrukssammanslutningen

Mty Kavander

Marko är en lättisam karl från Egentliga Finland. På besöket hos Kavanders ser man att det finns en verklig kärlek till djuren och att man även annars håller ordning och reda. Tjurarna har belönat den goda skötseln med utmärkta tillväxtresultat.

Kuusela

Ville har rötterna djupt i myllan i Luohua. Ville är en pliktrogen och pålitlig samarbetspartner och en lagom målinriktad företagare. Detta syns i produktionsresultatens utveckling.

Uppfödare av utomordentliga köttkrastjurar

Jordbrukssammanslutningen

MTY-Hannula

Ahti är en stor man som står bakom det han säger. En pålitlig samarbetspartner med en lysande förmåga att bygga upp nätverk. Ahti och Jussi utvecklar företaget med två generationers krafter, med fötterna på jorden och tydliga mål.

Uppfödare av utomordentliga köttkrastjurar

Siipos gård

Majja och Mikko är ett kunskapsstörstigt och flitigt ungt företagarpär. I produktionen har man nått toppresultat genom traditionell flit och långsiktig utveckling.

Uppfödare av utomordentliga mjölkkrastjurar

Moksis gård

Henri är en ung företagare som har både iver och viljan att utveckla sitt företag. Henri är en bra samarbetspartner och han använder sig av rådgivning. Gårdens produktionsresultat har ökat år för år.

Erkännande för ett livslångt arbete som utmärkt kalvuppfödare

Arto och Päivi Bottas

På Bottas gård lever kalvarna i utmärkta förhållanden och produktionslokalerna hålls snygga. Päivi och Arto har ett genuint intresse för djurskötseln och gör sitt arbete utan kompromisser. Företagarna är dessutom mycket trevliga människor!

Utomordentlig kalvuppfödare

Viitasalo gård

Martti och Marjut är pionjärer inom kalvuppfödning i Syd-Österbotten. Produktionsresultaten har varit goda och svinnet lågt genom åren. Företagarna deltar aktivt i branschevenemang.

Utomordentlig producent av biffkalvar

Virpi och Juha Rantanen

Juha och Virpi var tidigare mjölkproducenter i toppklass, idag är de dikouppfödare i toppklass. Företagarna utvecklar produktionen fördomsfritt.

Uusi-Mattilas gård

Veera har haft goda produktionsresultat år efter år. Djuren utfodras och sköts med omsorg. I förädlingen av Simmental-kreaturen har man satsat på bra djurmateriäl.

Uppfödare av världens bästa biff

Kankaala

Atrias danska samarbetspartner JN Meat International vann World Steak Challenge-tävlingen i Dublin sommaren 2019. Världens bästa biff producerades på Kankaala gård där foder av hög kvalitet är grunden till allt.

Framgångsrik biffkalvsproducent

Kastus lantbruk, Stefan och Hannah Kastus

Rakt upp till toppen. Ny biffkalvsproducent som utför alla arbetsmoment med största möjliga omsorg. Resultatet talar för sig.

Framgångsrik slutuppfödare

Björklund's Gård

Utan att spara på mödan och genom målmedveten utveckling när gården allt bättre resultat för varje år som går.

ATRIA FJÄDER

Årets influencer

Hakulinens gård

Hakulinens gård har introducerat intressegrupper i det praktiska arbetet i samband med gårdsbesök.

Ylinens gård

Ylinens gård har med hjälp av sitt showroom öppnat gården och produktionen för medier, intressegrupper, konsumenter och även för barn.

Alatalos gård

Alatalos gård gav sitt ansikte samt data från sin gård för beräkningen av koldioxidavtrycket.

”På kläckeriet fanns många anställda eftersom dunungarna vaccinerades och sorterades efter kön för att födas upp separerade.”

Pasta di Pollo – kyckling och pasta

Fjäderfäfolket bjöds in att bekanta sig med det näst största köttförädlingsföretaget i Italien, med egna slakterier, foderfabriker, kläckerier samt även moderdjurs- och uppfödningsgårdar.

Det här var ett svarsbesök, föregående vinter var representeranter från samma företag på besök för att bekanta sig med Atrias produktion. Under besöket i Finland fick italienarna uppleva snö och 23 graders kyla. Vi för vår del njöt av 16 graders novembervärme i Italien.

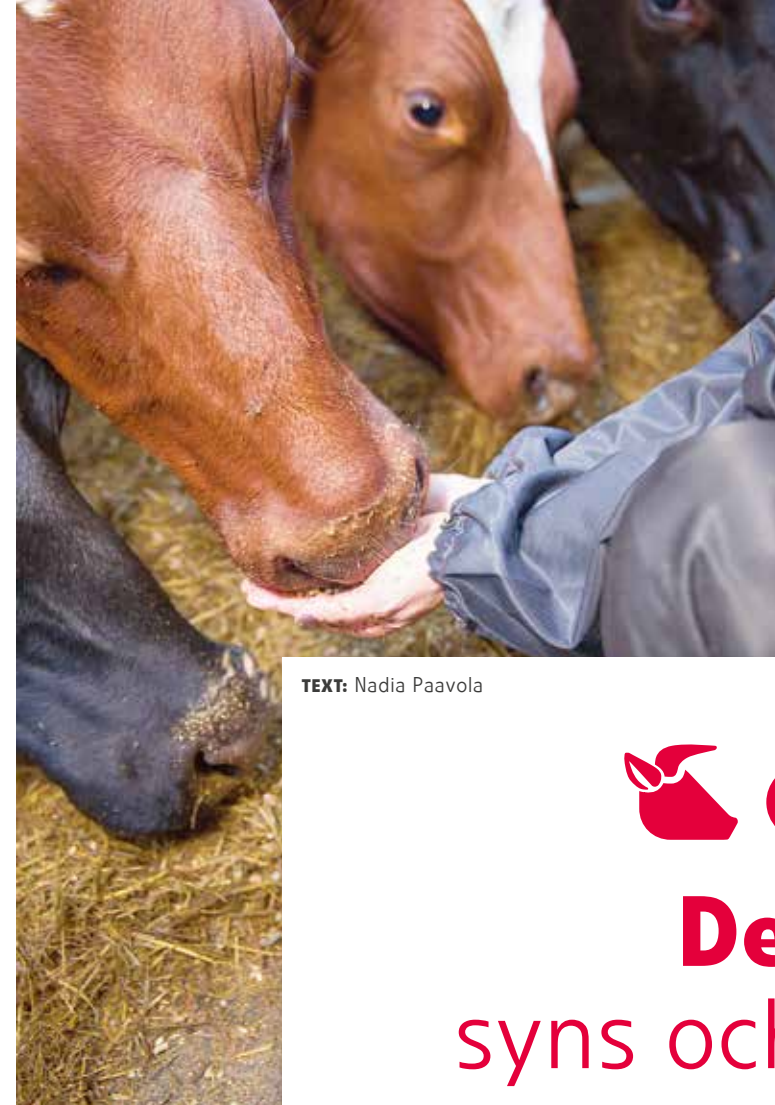
VI BESÖKTE ett slakteri där så kallade stora fåglar slaktas, tuppar med en levande vikt på 3,5 kilo och hönor på 2,7 kilo. I företagets andra slakterier slaktas mindre fåglar. Företaget producerar också långsamväxande kycklingar, ekologiska kycklingar och kalkoner. Slakteriet var ganska manuellt En del kycklingar skickades till kötthandlaren hela med huvud och fötter och en del styckades. Linjen kunde stanna ibland, och jobbarna gick ut på paus i sina arbetskläder. Hygiengränserna följdes generellt ganska flexibelt. På en arbetsstation sorterades kycklingfötter för export. Arbetstagaren hade fullt upp med att skilja ut dåliga från bra. Det hade varit enklare att sortera tvärtom.

PÅ KLÄCKERIET fanns många anställda eftersom dunungarna vaccinerades och sorterades efter kön för att födas upp separerade. Ingen kunde säga om moderhönornas näbbar fortfarande klipptes. På uppfödningsgården levde tuppsycklingarna sin sista dag – hönorna hade redan tagits till slakteriet. Tupparna hade 46 uppfödningss dagar bakom sig. Flocken hade redan glesats ut ett par gånger. Ströet var en blandning av risskal och sågspån med halm som stimulans. Väggarna i de oisolerade välvd hallarna hade kylelement som kunde fuktas.

GÅRDEN LÅG i ett område med särskilt hög djurtäthet. Satsningar hade gjorts på biosäkerhet genom att inhägna området, sätta in ordentliga hygienslussar samt belägga gårdsytan med betong. Vid grinden desinficerades dessutom däck och underreden på bilar som anlände till gården. Antibiotikaanvändningen hade kunnat sänkas till en fjärdedel av vad den varit tidigare år. Salmonellaprovtogs på varje flock och eventuella positiva flockar slaktades sist under dagen.

VI GÄSTER och de lokala familjerna fick njuta av pietetsfulla måltider. En snabb lunch betydde en och en halv timmes festande på nötytterfilé eller handgjord tortellini i buljong. Fördelningen av maträtterna mellan oss var en viktig del av lunchen liksom även middagen. På det sättet kunde så många maträtter som möjligt avsmakas. Själv konstaterade de att en del äter för att leva, medan de lever för att äta. Instämmer helt.

Anne Rauhala
utvecklingschef A-Foder

TEXT: Nadia Paavola

Delta, syns och påverka

Den offentliga debatten kan verka okontrollerbar, men man kan själv påverka den. Liisa Vuorela, Petri Yli-Soini, Tommi Hasu och Jyrki Heilä ger tips om hur man bör agera i media och sociala medier för att producenternas synsätt ska komma fram.

”Ge uppskattning, inte kritik”

Lyft fram det positiva och var välvillig mot andra. Redan det tar dig långt på de sociala medierna, säger Liisa Vuorela.

Det är bra för producenterna att synas och lyfta fram sina åsikter i medier och sociala medier, men inte genom att trampa på andra. Det är rådet från mjölkgårdsbonden **Liisa Vuorela**.

Vuorela själv uppdaterar Facebook, Instagram och Twitter aktivt. I de sociala medierna delar hon dels stämningar från Koskenoja gård, dels även aktuella nyheter och information om jordbruk.

– Man når lite olika grupper i olika kanaler. Användarna på Instagram är något yngre än de på Facebook och därför är det viktigt att synas även där. Ungdomarna är framtidens arbetare och konsument.

EN POSITIV TON

I allt hon gör på sociala medier drivs Vuorela av en huvudprincip: var positiv.

– Ge uppskattning, inte kritik. Det finns en positiv sida i allt.

Och tvärtom, om du inte har något gott att säga, måste du inte dela negativitet.

Att tala illa om andra och personangrepp är enligt Vuorela det sista man bör göra som producent. Det skapar bara negativa uppfattningar om jordbruksföretagare.

– Om vi endast syns när vi kritiserar andra, kommer tonen i branschen aldrig att vara positiv.

LIISAS KLASSRUM

Den före detta klassläraren hamnade på mjölkgården i Kurikka via äktenskap. Det tidigare yrket är ändå så pass i blodet att det finns ett utrymme i mjölkningsstallet

som kallas Liisas klassrum. Där kan olika grupper på nära avstånd bekanta sig med mjölkproduktionen och djurskötseln.

– I fjol hade vi besök av 37 grupper, det bästa året var antalet 55. Vi har haft gäster från Kina och till och med Vietnam, men även elevgrupper från skolor i trakten.

Alla har inte möjlighet att bjuda in gäster i ladugården för att se hur vardagen på gården ser ut. Då är sociala medier en bra kanal för att sprida information.

– Nu har vi vaknat på riktigt och det finns även utbildning om sociala medier att tillgå. Via det egna kontot på sociala medier kan var och en dela information i sin egen stil. Var och en är den bästa experten på sin egen gård.

VAR SJÄLV FÖRÄNDRINGEN

Det allt skarpare åsiktsklimatet den senaste tiden har varit en ångestladdad erfarenhet för en del av producenterna. Vuorela säger att hon har lagt märke till att även de starka nu börjar tröttna.

– När man ständigt blir nedslagen, blir man till slut trött i huvudet. Som tur finns på Twitter även de som höjer rösten för producenterna, även om det ibland känns som att deras röst inte längre hörs.

Vuorelas botemedel mot den ökade pressen är att själv stå i frontlinjen, utbilda sig och utveckla sin verksamhet.

– Vår egen strategi har varit att gå med i projekt som strävar efter kolneutralitet. På så sätt får vi hela tiden de senaste kunskaperna. ■

TRE TIPS

- 1 Öppna din egen vardag i sociala medier, men inte genom att gnälla. Lyft fram de positiva sidorna och klandra inte andra.
- 2 Var aktiv och följ din tid. Utbilda dig och sök nya sätt att göra arbetet ännu bättre.
- 3 Uppmuntra andra att delta. Du behöver inte vara ett geni på sociala medier eller skapa en egen hemsida för gården. Du kan börja med att berätta om aktuella händelser för dina egna följare eller Facebook-vänner.

”Om vi endast syns när vi kritiserar andra, kommer tonen i branschen aldrig att vara positiv.”

”De förutfattade meningarna är allt hårdare”

Det lönar sig att fråga vilket perspektiv inlägget har och vilka andra som ska intervjuas, är rådet från medievana Petri Yli-Soini.

Offentligheten har innburit många sidor för **Petri Yli-Soini** som bedriver företaget Alatalon Tipu Oy i Nurmo.

– Utan publicitet hade jag aldrig varit på Ilkkas omslag utan byxor. Byxlösheten har att göra med landskapstidningens intervju om bekämpningen av fågelinfluensan för ett par år sedan. Kycklinguppfödaren, som även har arbetat som veterinär, var en lämplig expert. Under fotograferingssessionen drog han på sig skyddskläderna för hönseriet, varvid fotografen tog bilden, lagom när han stod i bara kalsongerna.

– Det var ändå en saklig artikel som skrevs för att lugna situationen, inte för att piska upp hysteri kring fågelinfluensan.

Men även annorlunda situationer har förekommit. I vissa fall har Yli-Soini känt att han har blivit vilseledd.

– Jag kanske har blivit ombedd att vara med på en intervju i egenskap av expert, men den färdiga artikeln har varit vinklad på ett helt annat sätt än vad man lät påskina.

ÅSIKTEN SYNS

Enligt Yli-Soini har mediernas verksamhet förändrats de senaste åren. Han har upplevt att journalister allt oftare har en egen åsikt som påverkar perspektivet för artikeln.

– Om ämnet är neutralt, om det till exempel handlar om djursjukdomar, förs diskussionen oftast på faktagrunder. Men många gånger är det som principellt fel att använda husdjur.

På grund av sin förutfattade mening har journalisten vid valet av perspektiv lyft fram sin egen syn på saken och inte

trott på intervjuobjektets uttalanden.

– Förr litade man på mig när jag lade fram information i egenskap av expert, men numera finns det ett motargument för allt. Jag skulle efterlysa neutralitet och objektivitet i en ansvarstagande journalism.

Han tror att medborgarorganisationer ges större synlighet i medier än företag. I bakgrunden verkar det finnas en idé om att företagsverksamhet utan vidare är korrumpierad, eftersom någon tjänar pengar på den.

– Sannolikheten är större att en näringsidkare talar sanning än en föreläsare av någon organisation som vill stärka sin egen ställning genom att lyfta fram starka åsikter.

VAR INTE RÄDD FÖR JOURNALISTEN

Du lär dig av dina erfarenheter. När man har uppträtt i tv, radio och tidningar tillräckligt många gånger, blir man på sätt och vis försiktig.

– Speciellt framför tv-kamerorna får man tänka efter noga vad man säger. Det är nämligen svårt att påverka inspelningen innan programmet sänds.

Trots det uppmuntrar Yli-Soini producenterna att åtminstone överväga att träda fram med sina egna synpunkter i medier.

– I regel är intervjuer riktigt ok och man får inte vara rädd för journalister.

Under åren har Yli-Soini blivit känd i medier och därför blir han ofta uppringd när någon ska göra ett inlägg om jordbruk.

– Om vi inte själva lämnar ut korrekt information i offentligheten, dominerar den felaktiga informationen. ■

TRE TIPS

- 1 Fråga journalisten direkt ur vilket perspektiv intervjun eller artikeln görs och vilka andra som kommer att intervjuas.
- 2 Om möjligt, be att få se frågorna i förväg, framför allt vid intervjuer för tv eller radio.
- 3 Be att få läsa den färdiga artikeln innan den publiceras. Du bör åtminstone kontrollera de citat som tillskrivs dig själv. Om du upptäcker sakfel, rätta till även dem och motivera varför.

”Journalister har allt oftare en egen åsikt som påverkar artikelns perspektiv.”

”I sociala medier skapas image”

Tommi Hasus Instagram-följare får en inblick i vardagen på en ekologisk gård. Att visa bondgårdslivet på sociala medier ger en möjlighet att påverka bilden av producenten.

Ibland får man en känsla av att någon måste säga något. **Tommi Hasu** på Pelto Mattinens gård i Kouvola beskriver sig själv som ganska blyg, men tar trots det ställning offentligt och visar sin gårds vardag även i sociala medier.

– Om det till exempel framförs saker om ekologisk odling som inte stämmer duger det inte att vara tyst.

Han har också framträtt i offentligheten, till exempel på tillställningar hos Me Naiset, Maaseudun Tulevaisuus och Työtehoseuran Ruoka Akatemia. Man vänjer sig vid att vara synlig.

– Så småningom kommer man in i det och blir snabbare i repliken. Då kan man vara sig själv utan onödig nervositet.

VARDAGSHÄNDELSER

Lättsamhet och öppenhet ser Hasu som viktigt också i användningen av sociala medier.

Han presenterar dikoproduktionen och den ekologiska spannmålsodlingen på sin gård på Instagram för sina följare. Där kan bilder och videor delas för att vara synliga under 24 timmar för tjänstens användare.

– Från Instagram går innehållet också till Facebook, dessutom använder jag Twitter i någon mån. Jag testade Snapchat, men det verkade vara för yngre användare.

Hasus berättelser på sociala medier är korta ögonblicksbilder där han visar sin vanliga vardag. Han vill inte släta över eller snygga till utan visar också baksidorna av sitt jobb.

– Allt går inte alltid som planerat, jag

tycker att också det ska visas. Ibland dör en kalv, det är sorgligt, men också en del av livet.

Han berättar att han också på sociala medier funderat på hur saker kan förbättras.

– Det blir till exempel mycket plastavfall på en gård i form av foderrullar och andra förpackningar. Genom att ta upp frågan kan man kanske påverka så att mängden plast minskas.

NÄRA KONSUMENTEN

Hasu har hundratals följare och för en del av dem är jordbruk ganska främmande. Han berättar också att han fått respons speciellt från dem som lärt sig något nytt av uppdateringarna på sociala medier.

– Ganska många säger att de aldrig tänkt på till exempel de olika sidorna av finländsk köttproduktion och växtproduktion.

Därför ser han det som särskilt viktigt att producenterna syns i media och i sociala medier. I spelet skapas image hur som helst, så det är bäst att vara med själv och skapa den imagen.

– Att så många som möjligt ser jordbrukarnas vardagsliv för matproduktionen närmare konsumenten. På det sättet blir man påmind om både varifrån maten kommer men även att odlarna är vanliga människor med familjer i likhet med alla andra.

Han uppmuntrar också andra producenter att dela med sig av sin vardag på sociala medier.

– Det visar också på yrkes stolthet. Budskapet är att här är vi och producerar finländsk mat. ■

TRE TIPS

- 1** Var dig själv på sociala medier. Det är ingen idé att försöka hämta andra, det är bättre att göra sin egen grej, det väcker garanterat intresse.
- 2** Du behöver inte vara nervös. De som tittar på dina uppdateringar eller framträdanden är också bara människor.
- 3** Om du klanter till det eller blir missförstådd, fastna inte i det. Var och en koncentrerar sig på sin egen prestation och dagens nyheter kommer ingen ihåg imorgon.

”Om det till exempel framförs saker om ekologisk odling som inte stämmer duger det inte att vara tyst.”

”Även kritiska diskussioner kan vara välkomna”

Synlighet i medier kan gagna jordbruksföretagaren, men det är bra att även förbereda sig på vass respons

Miljöfrågorna är på tapeten just nu, men för bonden har de alltid varit den högsta prioriteten, säger **Jyrki Heilä** från Åbo.

Han har varit jordbruksföretagare sedan 1989 och bedriver Pirteä Porsas Oy tillsammans med två kompanjoner. År 2004 var gårdarna med och grundade Finlands första centraliserade biogasanläggning, vars verksamhet köptes upp av Gasum 2016.

– Då var medierna aktiva. Vi syntes rätt många gånger i tidningar, tv och radio.

Idag ägs merparten av gården av Heiläns son Teemu. Suggården ägs fortsättningsvis av Jyrki och dessutom bedriver han slaktsvinsproduktion med en företagare som äger sugor i Kauhava.

De senaste åren har Heilä lagt märke till att debatten kring miljö och klimat har accelererat och delvis även skärpts till. Genom projekt om utnyttjande av biogas och om kolneutral produktion har han varit i främsta leden i utvecklingen av ett ännu mer ekologiskt jordbruk.

– Jag är fortfarande en stolt grisköttsproducent, men även vi måste lyssna på omvärlden. Man kan inte fastna i idén om att något alltid har gjorts på ett visst sätt.

FÖRNYA TÄNKANDET

När man genuint försöker åstadkomma förbättringar, behövs oliktankare. Från detta har Heilä erfarenhet ända sedan

han startade sitt företag.

– När Finland gick med i EU, grundade vi en gemensam produktionsmodell med fyra gårdar, vilket på den tiden var något alldeles märkvärdigt. Senare blev det ett fullkomligt normalt sätt att arbeta. Det är bra att ifrågasätta och fundera på hur man skulle kunna göra saker på ett annat sätt.

Därför tycker han att även kritiska debatter kan vara nyttiga.

– Ibland måste man dra saker och ting till sin spets. Men inte så mycket att man inte kan ge efter ens en tum.

KUNSKAP FRÅN ERFARENHET

Som en del av produktionsutvecklingen kommer man i år att bygga Sikala Showroom på Pirteä Porsas Oy:s gård. Där kan besökare bakom glaset titta på livet på grisningsavdelningen där djuren kan röra sig fritt.

– Gästerna kan själva se vad fri grisning är i praktiken och hur den påverkar djurens välbefinnande. Avsikten är att även ta emot elevgrupper på gården och ha öppet hus-evenemang.

När man får möjlighet att besöka en produktionsgård, minskar även fördomarna om produktionen.

– Investeringen för framtiden är en biogasanläggning som använder gödsel för att producera den el och värme som svinhuset behöver. På så sätt kan vi samtidigt visa upp även en sådan sida av den cirkulära ekonomin. ■

TRE TIPS

- 1** Det är tillåtet att ha avvikande åsikter. Lyft modigt fram dina synpunkter och motivera dem väl.
- 2** Fastna inte i din åsikt, utan var redo att lyssna på andra.
- 3** Var förberedd på att du även kan få trist respons, om du uppträder i medier. Ha lite skinn på näsan och försök själv att vara konstruktiv.

”När man genuint försöker åstadkomma förbättringar, behövs oliktankare.”

Ärter – varför inte?

Ärter är utmärkta för växelbruk och odlingen främjar en inhemsk proteinprodukt. Läs faktarutan om ärter och sätt igång.

Arten är en baljväxt som binder kväve ur luften med hjälp av bakterien *Rhizobium* som lever i rotknölnarna. Den rosa färgen på rotknölnarna är ett tecken på aktiv kvävebindning hos ärten. Kvävebindningen startar när marktemperaturen överstiger sju plusgrader och är som mest aktiv när markens temperatur är 15–25 grader. Ärter binder cirka 30–50 kilo kväve i marken per hektar och år. På det sättet gör odlaren motsvarande besparing i kvävegödslingen året efter. Ärtväxten börja skugga relativt sent så den effektivaste ogräsbekämpningen görs redan innan föregående års sådd. Till de goda sidorna hör också att det är lättare att bekämpa kvickrot och flyghavre med växtskyddsmedel på en ärtåker än på till

exempel korn- eller havreåkrar.

Om ärter odlas vart femte år i växelbruk förebygger det sjukdomscirkulationen för spannmålen och minskar samtidigt mängderna bekämpningsmedel eftersom ärter har andra växtsjukdomar än spannmål. Ärter eller andra baljväxter (bondböna och ryps) kan inte odlas på samma skifte oftare än vart femte år, eftersom det annars finns risk för att rotfruktsröta sprider sig och minskar skörden. Av denna orsak är det särskilt viktigt att tänka på växtföljden för baljväxter.

BRA FÖRVÄXT

Med hjälp av sitt stora och fina rotsystem bearbetar ärten jorden effektivt och är därför en särskilt bra förväxt

för spannmål.

Ärten är inte lika känslig för torka som till exempel spannmål eller bondböna. Därför är ärten en växt för karga och torra förhållanden. Det är mycket viktigt att vattenhushållningen är bra på skiftet eftersom ärten lätt tar skada av alltför hög fuktighet.

Den bästa tidpunkten för sådd är tidigt på våren före sådd av spannmålen. Ärten är inte känslig för skorpbildning på jorden, plantan tränger vid behov igenom skorpan.

Det viktigaste när sådd planeras är val av jordmån. Ärter bör aldrig sås på mullrika eller organiska jordar på grund av det kväve de frigör. Alltför stor kvävetillgång är till men för kvävebindningen så att skörden kan bli dålig, risken att lägga

sig ökar och tröskningen misslyckas. Av denna orsak rekommenderas endast en mycket liten kvävegödsling (0–20 kilo per hektar) för ärter och sådd på hårdare jordmån beroende på landsända och jordmån.

TIDIGT I JORDEN

Ärtens växtperiod är kortare än man tror. Så till exempel har Astronaut med riklig skörd och hög proteinhalt en skördeperiod på 102 dagar.

I odlingen bör man dock hellre följa den effektiva temperatursumman än växt dagar. Ofta tröskas ärter före tidig vete, ibland till och med samtidigt med sen korn beroende på höstens temperatursumma och tidpunkten för sådd. Därför är det viktigt att så ärterna så tidigt som möjligt och även här gäller det gamla talesättet ”En dag på våren motsvarar en vecka på hösten”.

Det är alltså inte ovanligt att skördesäsongen på några gårdar har inletts med tröskning av ärter under en varm höst när andra växter väntar på att mogna. Kravet på temperatursumma för ärter är beroende på sort cirka 975–1 000, korn 810–985, havre 875–1 050, vete 975–1 070 och bondböna 1 050–1 100.

Man ska dock komma ihåg att om

”Betalingen för ärter är bra eftersom det råder efterfrågan på inhemskt protein.”

ärten av en eller annan anledning inte skördas är dess täckningsbidrag ändå cirka 300 euro per hektar beroende på ärtens förväxteffekt.

SÄKER INTÄKT

Betalningen för ärter är bra eftersom det råder efterfrågan på inhemskt protein. Som enda i Finland betalar A-Foder ett garantipris på 200 euro per ton till avtalsodlare av ärter, även om marknadspriset skulle vara klart lägre.

Ett odlingsavtal garanterar odlaren förutom ett säkert pris även säker åtgång för skörden. Detta bör inte glömmas bort eftersom det är fråga om odling av en specialväxt. Bara ett avtal garanterar säker åtgång i alla marknadssituationer, så man bör inte glömma avtalet.

Om man granskar intäkten från en

ärtskörd noggrannare så ger redan en medelskörd av 4 000 kilo per hektar odlaren 800 euro per hektar (utan stöd med garantipriset 200 euro per ton). Vill man ha samma intäkt från till exempel korn måste produktionen vara minst 5 517 kilo per hektar som medelskörd när marknadspriset är 145 euro per ton. Med den nya sorten Astronaut är en sådan medelskörd oftast inget problem, men med många tidiga kornsorter når man inte nödvändigtvis ovannämnda medelskörd.

Även stödet som betalas för ärter är bättre. Stödets storlek varierar naturligtvis efter stödområde. För AB-områden betalas bidrag för jordbruksgrödor med en storlek på 70 euro per hektar. Dessutom kompletterar ärter odlingskravet på ekologiska områden. C-områden får utöder bidrag för jordbruksgrödor dessutom hektarstöd för nordliga områden 75 euro per hektar. Därigenom är stödet för ärter 70–145 euro högre per hektar än för spannmål.

A-Foder har som enda i Finland förbundit sig att öka det inhemska proteinet och i våra planer ingår att helt ersätta soja med inhemskt protein. Så varför skulle inte du odla ärter och vara en del av den inhemska proteinproduktionskedjan? ■

Konsumenten vill fortfarande ha kött

Antalet som inte äter kött har minskat och antalet som äter kött dagligen har stigit med tre procentenheter sedan föregående år. Av hushållen äter 81 procent kött oftare än en gång i veckan.

En av de mest omtalade och omskrivna frågorna 2019 var klimatförändringen. Den gavs uppmärksamhet genom demonstrerande skolelever, segling till FN:s klimatmöte och chockerande bilder på utsatta djur.

Att äta kött anses vara en orsak till klimatförändringen. Skuldbeläggning för att äta kött, desinformation och till och med hysteriskt köttmotstånd har blivit ett nytt orosmoment för finländarna. Kändisar och mindre kända personer delar uppdateringar på sociala medier om sina livsstilsförändringar tillsammans med en köttfri tallrik och spår på det dåliga samvetet hos vanliga människor som följer normala vardagsrutiner och äter makaronilåda med köttfärs. Vi talar alltså om stora saker.

Klimatförändringen är allvarlig sak som måste tas på allvar och som var och en av oss kan påverka genom sina egna val. En tråkig sida av klimatförändringen är att man ingriper i en mycket värdefull och personlig fråga för människorna, det vill säga det vi äter. Av finländarna säger sig 96 procent äta kött regelbundet i en eller annan form. Majoriteten av de som äter kött njuter av kötträtter och ser kött som en viktig del av måltiden. Sju av tio säger att det inte finns något att oroa sig för när det gäller kött.

PRISETS BETYDELSE HAR MINSKAT Enligt undersökningen har den totala konsumtionen av kött hållits sig ganska stabil, trots att strävan efter att minska andelen kött kommer fram i många enkäter. Antalet som inte äter kött har minskat och antalet som äter kött

Frekvensen för köttätande 2014–2019 Källa: Kantar TNS Agri Oy – Köttinformation

	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Dagligen eller nästan dagligen	43	40	43	44	41	41
Flera gånger i veckan	38	39	36	36	41	40
Minst flera gånger i veckan	81	79	79	79	82	81
Cirka en gång i veckan	11	11	10	10	9	11
Mer sällan	4	4	4	4	3	3
Äter inte alls	4	7	6	7	6	5

”Hälsoimagen för kött är betydligt bättre än för växtbaserade produkter som ersätter kött.”

dagligen har stigit med tre procentenheter sedan föregående år. Av hushållen äter 81 procent kött oftare än en gång i veckan.

Kyckling äts mer än tidigare, men även fläsk och nöt äts åter lika ofta som för några år sedan även om konsumtionen har minskat. Orsaken antas vara mindre portionsstorlekar. Även konsumtionen av korv har hållit sig på tidigare nivåer och knackkorv har gått åt mer än i fjol.

Kött äts för den goda smakens skull, vanan och även till följd av näringsinnehållet. Köpbesluten påverkas mest av pris, inhemskt ursprung och kvalitet. Prisets betydelse har minskat under några år. Hälsoimagen för kött är betydligt bättre än för växtbaserade produkter som ersätter kött.

Vilka är de viktigaste orsakerna till att använda kött i ditt hushåll?

TOP 3	2019	2018	2017
God smak	41	39	40
Vana	16	14	12
Näring/näringsrikt	15	15	13

Orsaker till att jag inte äter kött TOP 3: etiska orsaker, miljöskäl, hälsoskäl Orsaker och svarsfrekvens för olika orsaker har hållit sig ungefär lika under några år.

Kött rätter äts oftare av män än kvinnor. Av kvinnorna är de i åldern 45–54 år mest positiva till kött, med högre ålder ändras kvinnornas inställning till kött till något mer negativ. De som äter kött sällan eller aldrig återfinns oftast i åldersspannet 25–34 år. Det skulle vara svårt att helt sluta med kött av antingen personliga eller familjerelaterade skäl för knappt 60 procent av dem som äter kött.

Vi kan var och en påverka vår miljö genom att alltid välja inhemskt, högkvalitativt kött från djur som producerats på ett etiskt bra sätt. Atria är en föregångare i detta. Matsvinnet kan vi påverka genom att lägga upp precis så mycket mat på tallriken som vi vet att vi behöver. Låt oss fortsätta att njuta av kött rätter. ■

PRODUCENTENS ÅR

I artikelserien En vecka på gården följs vardagen på fyra gårdar under olika årstider. Varje gård presenterar sig i tur och ordning i Atria Producenter-tidningen och de tre andra berättar på webbplatsen om hur det går. Läs hur veckan varit på de andra gårdarna: atriatuottajat.fi/viikkotilalla

Nu fyra nya gårdar!

Vasslepölar och grisbrottning

Små motgångar tynger inte någon längre tid på Laitinens gård. Saker och ting blir gjorda med lagom fart och positiv inställning hos husbondeparet.

UR EXPERTENS PERSPEKTIV

Noga genomtänkt skapas en grisgård för år framöver

När jag besökte Arttu Laitinens gård i Utajärvi första gången 2005 ägdes den ännu av hans föräldrar Aimo och Pirkko Laitinen. Svinstallet med 60 suggplatser hade precis ersatts med ett nytt svinstall med 260 suggplatser.

Aimo och Pirkko skapade en bra grund för Arttu. Svinstallets grundplan är enkel och läget bra även med tanke på framtida planer. Situationen kunde ha varit en annan om man istället hade utökat det gamla svinstallet.

Som ny husbonde planerade Arttu en lätt renovering och utvidgning av svinstallet så att kvadratmetrarna skulle kunna utnyttjas ännu effektivare. Endast för mellanuppfödningen krävdes en ny byggnad, resten av förändringarna skedde innanför väggarna.

På det sättet kom man upp i cirka trehundra suggor. Arttu har en bra attityd till planering. Han bygger verkligen en arbetsplats åt sig själv för många år framöver och tänker noga igenom vad han är beredd att binda sig till och satsa på. Själv har jag gått igenom planer tillsammans med Arttu och senare under gårdsbesök har vi koncentrerat oss på att effektivisera och förenkla arbetsrutinerna i svinstallet.

Svingårdens nordliga läge märks inte bara på mängden snö på taket under vintern. Det märks även på hur snabbt man kan få en servicetekniker på plats. Därför har man på gården lärt sig att vara beredd på bland annat de mest typiska felen i blötutfodringsmaskinen. Service utför man själv så långt som möjligt, det är förutom det snabbaste också det billigaste sättet. Här finns något för oss alla att lära. På varje svingård borde det finnas några reservdelar för de mest typiska felrискerna.

Arttu deltar också i en smågrupp med sammanlagt åtta gårdar i ungefär samma storleksklass. Gruppen samlas halvårsvis och vid sammankomsterna går man öppet igenom resultat och delar tankar om arbetssätt. Diskussionen har varit mycket fri och konstruktiv. Såväl Arttu som även den övriga gruppen har nått bättre resultat.

Dessutom har vi besökt gruppdeltagarnas grisgårdar. Vid något tillfälle ska vi också besöka Utajärvi.

Marko Övermark
kundrelationschef Atria Svin

LAITINENS GÅRD

FÖRETAGARE:

Arttu Laitinen

FAMILJ: hustru Oona och labrador retrievern Alli

PRODUKTIONSINRIKTNING: smågrisproduktion

GRUNDAD: gården har varit i släktens ägo sedan 1910-talet. Mjölkboskap fram till 1985 varefter man gick över till smågrisproduktion. Den senaste generationsväxlingen gjordes 2015.

DJUR: 290 suggor

ÖVRIGT: växtodling

MÅNDAG ☁️

Veckan började lagom fint när vassleciaternens bottenventil hade glömts öppen efter den senaste rengöringen – det fanns vassle även på andra ställen än i cisternen när vasslebilan kom. Känslan var marinblå, bara fötter och strandsand mellan tårna skulle ha gjort stämningen fullständig.

Semesterresan till Teneriffa för några år sedan kom i tankarna, men snabbt kom jag tillbaka till vardagen när jag upptäckte att jag stod med stövlar i en pöl av vassle. Städningen gick snabbt med vattenslangar och gummiskrapor.

Efter morgonkaffet fortsatte dagen med ett revisionsbesök för antibiotikafri produktion. Revisionen med Sari började utomhus med granskning av svinhusets yttre biosäkerhet. Svinstallets väggar var rena och det stenkross som lades ut i höstas syntes under snön. Därefter flyttade vi inomhus för att gå igenom inre biosäkerhet och antibiotikafri produktion.

Till slut gick vi igenom svinstallet noggrant och Sari kunde nöjd åka hemåt. Efter revisionen fortsatte den vanliga rutinen i svinstallet, som att flytta suggor för grisning, kontroll av suggornas brunst och delkulldiande. På kvällen gick jag till gymmet med frugan, vilken bra parrelationshobby!

TISDAG ☁️

Tisdagen är det den huvudsakliga inseminationsdagen då den största delen av de suggor som avvandes föregående veckas fredag har kommit i brunst och är färdiga för insemination. Husbonden på min praktikgård under utbildningstiden

sa att inseminationen är den viktigaste uppgiften på en grisproduktionsgård, vi försöker också satsa på det på vår gård.

Efter morgonens inseminationer kollade jag läget på grisningsavdelningen. Där hade grisningsskötaren Olli gjort ett toppenjobb. De kultingar som fötts under veckoslutet och måndagen hade redan tagits om hand, och kultingarna lekte glatt med varandra under noggrann uppsikt av modersuggan.

På avvänjningsavdelningen stod utglesning av båsen i tur och avgångskontroll och räkning av de grisar som ska säljas på onsdag. Efter kontorsjobbet samlades vi för kvällste hos Mummi.

ONSDAG ☁️

Morgonen började bra när grisbilan kom till svinstallet redan klockan sju. Det vill säga upp klockan fem och till svinhuset före sex för att förbereda försäljningen. 168 grisar rusade glatt till bilen när de hörde att båsen i svinstallet i Kalajoki står klara för nya boende.

Vi har levererat grisar under mer än tio år till en och samma slaktsvingård där samarbetet har fungerat perfekt. Efter försäljningen av grisarna fortsatte vi med inseminationerna som vi påbörjade igår, skötte grisar och brunstkontrollerade suggor. Kvällens program omfattade betalning av fakturor, gym och att mototnera hunden.

TORSDAG ☀️

Under torsdagen monterade gårdens äldre husbonde fler hyllor i förrådet så att vi får upp de sista varorna från golvet. Det är alltid trevligare att ha ordning på sakerna. Arbetslistan innehåller utöver

rutinuppgifterna insemination av suggor, flytt av suggor som konstaterats dräktiga till ledigavdelningen, åtgärder för att förbereda avvänjningsdagen på fredag och skötsel av grisar.

På grund av den stränga kylan hade det gått åt mycket flis så mera hämtades med traktorn. Även Oona hann med till kvällsjobbet i svinstallet som avslutning på sin arbetsdag.

FREDAG ☁️

Fredag är avvänjningsdag och samtidigt veckans brådeste dag då minnet i stegräknaren tar slut före fikapausen på eftermiddagen. Efter morgonens rutinuppgifter förs suggorna från grisningsavdelningen till insemineringsavdelningen varefter grisarna som blivit kvar i grisningsbåsen delas upp på grisar som ska till avvänjningsavdelningen och grisar som ska fortsätta dia.

Från varje kull blir det några grisar som får fortsätta dia en vecka hos en amma-sugga. De större grisarna får gå längs korridoren till avvänjningsavdelningen där de sorteras efter storlek i bås.

När grisarna hade sorterats förbereddes de tomta båsen i grisningen för tvätt. Sedan var det bara att ta högttryckstvätten och sätta igång. Det stänker en del där, men som tur är finns skyddsoveraller. Efter tvätten står städning på tur och sedan är det dags att gå hem och koppla av.

LÖRDAG ☁️

Lördagen är den andra nästan lediga dagen i veckan. Idag var det månadens första dag vilket betyder att gårdens alla djur ska räknas. Det här är speciellt

”Under avvänjningsdagarna tar minnet slut i stegräknaren före eftermiddagens fikapaus.”

Oonas favoritsysselsättning, så en date i svinstallet är garanterad.

Till mina egna sysslor hör att skriva in antal djur, grisningar och inseminationer på datorn samt att följa brunsten. Efter det gick vi hem för att värma utomhusbastun.

Man borde nog ha lyssnat på den äldre husbonden när han för några år sedan på sommaren tipsade om att man skulle kunna dra en vattenledning till bastun genom åkern. Men unga som vi var ville vi ha en autentisk bastuupplevelse, och därför transporterar vi nu vatten till bastun med en tråkälke. Som tur är det bara över åkern, inte längre.

SÖNDAG ☀️

På söndagsmorgonen gick jag till svinstallet för att kontrollera suggornas brunst. Efter några timmars jobb kom jag hem och tillsammans med hela familjen gick vi ut på en motionsrunda i det soliga vintervädret. På eftermiddagen beslöt vi oss för att titta in hos mina gammelföräldrar i Kärsämäki.

Det var lite motgångar på hemvägen när fästena till bottenplåten på bilen hade slagits sönder av ett stycke is. Mellan skyddsplåten och motorn började det samlas snö som måste rensas med 40 km intervall. Bilbekymren glömde vi snabbt när vår hund Alli hälsade oss glatt tillbaka. ■

**Atrias partner-
principer finns
publicerade på:**
[atria.fi/konserni/vastuullisuus/
vastuullinen-liiketoiminta/
atrian-toimintaperiaatteet](http://atria.fi/konserni/vastuullisuus/vastuullinen-liiketoiminta/atrian-toimintaperiaatteet)

Ansvarsfullheten sträcker sig över hela värdekedjan

Atrias verksamhet påverkas av den globalt förändrade miljön samt de förväntningar och krav som sammanhänger med det. Etik i verksamheten förväntas också av samarbetsparter.

I en verksamhetsmiljö som kräver ständig förändring är det mycket viktigt med tillförlitliga arbetssätt. När Atria agerar enligt gemensamma verksamhetsprinciper och även förutsätter det av sin värdekedja, kan man styra sin praktiska verksamhet mot hållbar utveckling och framgång.

Ansvarsfullhet i verksamheten betyder som utgångspunkt att arbetssätten har en etiskt hållbar grund. Vi lever i en tid då bara ett ansvarsfullt agerande företag kan nå framgång och då företagets ansvar sträcker sig till hela värdekedjan.

Det räcker inte längre att sköta sina egna lagstadgade förpliktelser. Man måste också se till att välja samarbetsparter till värdekedjan som förbinder sig att följa samma etiska principer.

De Partnerverksamhetsprinciper som är avsedda för Atrias partner sammanfattar de etiska grundprinciper som vi förutsätter att parter i vår värdekedja

följer i sin verksamhet.

Atrias producenter har en tudelad ställning, som ägare är de genom styrelsen med och definierar Atrias Verksamhetsprinciper. I leverantörsrelationen måste producenterna också själva förbinda sig att följa partnerverksamhetsprinciperna.

I Finland kan dessa nedskrivna principer kännas självklara, men i en internationell verksamhetsmiljö är det inte så. I verksamhetsprinciperna hänvisas till de internationella konventioner som finns i bakgrunden och som Atrias kunder förutsätter att hela leveranskedjan följer. Till exempel barnarbetskraft och begränsningar av den definieras i ILO:s (International Labour Organization) konvention 138.

Atrias producenter har ansvar för arbetssätt enligt partnerprinciperna, men en producent tar också ansvar som sammanhänger närmare med branschen genom att följa produktionsformguider och produktionsavtal. ■

ATRIAS PARTNERPRINCIPER

- 1 Ansvarsfull verksamhet**
Hederlig konkurrens, respekt för konfidentiell information samt att motverka korruption och mutor.
- 2 Socialt ansvar**
Respekt för mänskliga rättigheter, förhindrande av barn- och tvångsarbetskraft, justa anställningsförhållanden och säkra arbetsförhållanden.
- 3 Miljöansvar**
Miljöskydd, identifiering av miljökonsekvenser samt kontrollerad och hållbar användning av naturresurser.

Informationsinsamling främjar välbefinnande för kycklingar

Hälsan och välbefinnandet för finländska kycklingar är på en god nivå i en internationell jämförelse. Ovanligt är att resultaten har uppnåtts utan vaccinerings eller behov av antibiotika i produktionskycklingarna.

Nationell informationsinsamling är viktigt när vi utvecklar fåglarnas hälsa och välbefinnande tillsammans med myndigheterna. I Djurens hälsa ETT rf:s Matkedjeprojekt har det samlats in och gjorts statistik om kycklingars välbefinnande under 2015–2017 och 2018–2019. När Matkedjeprojektet – *Alkutuotannon laatujärjestelmistä lisäarvoa maidon-, lihan- ja kananmunantuotantoketjuille* (Kvalitetssystem i primärproduktionen ger mervärde i mjölk, kött och äggproduktionskedjorna) – avslutades i slutet av 2019 omfattade informationsinsamlingen redan över 99 procent av den finländska kycklingproduktionen.

Dessutom har ETT sedan 2012 samlat uppföljningsinformation på gårds- och slakterinivå från de tre största finländska kycklingproduktionskedjornas informationssystem till en nationell statistik. Uppföljningen har gällt till exempel bortfallet under kycklingars första vecka, hela uppfödningstid och slakteritransport, användningen av hela korn i utfodringen av kycklingar, skicket på trampdynorna och underkännanden vid slakt.

”Skicket på trampdynorna är ett internationellt erkänt mått på kycklingars välbefinnande.”

Skicket på trampdynorna är ett internationellt erkänt mått på kycklingars välbefinnande. Det påverkas starkt av uppfödningförhållandena – framförallt ströet, dess kvalitet och skick – samt fodret och tarmhälsan. De utmärkta resultaten för trampdynepoäng i Finland vid besiktningveterinärkontroller visar på producenternas höga yrkeskunnande och god skötsel av kycklingar. (Läs mer om trampdynepoängresultat för finländska kycklingar: ett.fi/siipikarja/hyvinvointi.)

KOLIBACILLOSPROBLEMET UNDER KONTROLL

De allmänna inflammationerna hos dunungar som orsakas av bakterien *E. coli* har under de senaste åren inneburit problem även i den finländska kycklingproduktionen. Detta märktes

hos oss även i den nationella statistiken lindrigt 2013 och mot slutet av 2014 som en tydlig ökning av bortfall och underkännanden vid slakt.

Näringsen utredde frågan i samarbete med myndigheter såväl nationellt som internationellt. I undersökningen konstaterades en kolibakteriestam ST117 O78:H4 som sprids från mor till ungar och som utöver i Finland konstaterades vara sjukdomsorsak hos kycklingar i åtminstone Danmark och Norge (T. Ronco et al., 2017). Stammen skiljer sig från vanliga kolibakteriestammar genom att den kan orsaka sjukdom hos kycklingar utan bidragande faktorer.

I slutet av 2017 fick näringsen tillstånd av myndigheterna att vaccinera flockar av moderhonor till kycklingar mot denna bakteriestam. Efter detta har sjukdomstrycket minskat tydligt hos avkomman till de vaccinerade mödrarna och kycklingarnas hälsoläge har normaliserats. Såväl dödligheten under den första veckan som bortfallet under hela uppfödningstiden ligger nu på en motsvarande nivå som innan kolibacillosproblemet började 2012. ■

Genomsnittligt bortfall för kycklingar

	1. vecka	Hela uppfödningstiden
2012	0,84 %	3,60 %
2015	1,56 %	5,68 %
1–8 / 2019	0,96 %	3,10 %

”Man kan sätta sig in i det mesta”

Lihakuntas avgångne styrelseordförande Jyrki Rantsi uppmuntrar medlemmarna att kandidera och rösta i vårens val till representantskapet.

I Varpaisjärvi i Norra Savolax tar en avslappnad man emot. Svinköttproducenten **Jyrki Rantsi** meddelade i somras till allas överraskning att han slutar med förtroendeuppdrag i Lihakunta, och har därefter börjat få en glesare kalender. Inför representantskapsvalet är det ett bra tillfälle att sammanfatta de gångna åren och uppmuntra medlemskåren att ta aktivt del i vårens val.

På Rantsis gård genomfördes generationsväxlingen 1991. Efter det har gården utvecklats aktivt. På gården föds det idag upp slaktsvin och odlas spannmål samt bedrivs skogsbruk och uthyrning av semesterstugor.

Rantsi blev vald till representantskapet första gången 2012.

– Ända från början var det klart att jag ville vara med och påverka Atrias utveckling. De professionella nätverken och att sätta sig in i frågorna ökade förtroendet och det blev verklighet i valet till representantskapet.

Rantsi blev senare vald till ordförande i Lihakuntas styrelse och därifrån till vice ordförande i Atria Ab:s styrelse och ordförande i A-Producenter Ab:s styrelse. Det

har varit ett stort ansvar och även svåra beslut har fattats.

Rantsi uppmuntrar kommande förtroendevalda att omsorgsfullt sätta sig in i frågorna och se långt in i framtiden.

– Det är bra att vara intresserad av alla frågor som har anknytning till branschen. Insatta och aktiva förtroendevalda märks och därmed har de möjlighet att avancera vad gäller förtroendeuppdrag.

Förtroendeuppdragen har varit en intressant och givande tid när förståelsen för köttnäringen har ökat. Rantsi anser att man också måste ha en sund omsättning på posterna, och för egen del ser han sju år som en lämplig tid.

HÖRS ÄGARENS RÖST I ATRIA?

I jordbrukarkretsar är det ett ständigt diskussionsämne huruvida producenternas röst hörs i bolagen. Rantsi ser ägarnas närvaro i Atria som stark.

– Representanter för producenterna sitter i bolagets alla betydande styrelser. Där beslutas bland annat strategiska riktlinjer tillsammans med den verkställande ledningen.

De förtroendevalda måste, trots svåra tider se långt in i framtiden. Någon snabb förändring som underlättar situationen finns inte i sikte, utan eget omsorgsfullt arbete på gårdarna är nödvändigt. Den affärsmässiga framgången för Atria är enligt Rantsi ett villkor för att producenterna ska klara sig, eftersom producentpriserna bestäms på marknaden. Pengar kan inte krävas in, utan kommer från marknaden.

När det gäller Atria tror Rantsi på stark framgång för företaget.

– I framtiden ser jag Atria-koncernen som det ledande livsmedelshuset i

”I framtiden ser jag Atria-koncernen som det ledande livsmedelshuset i Norden där en allt större del av omsättningen kommer från export till länder utanför Europa.”

Norden där en allt större del av omsättningen kommer från export till länder utanför Europa.

MOT ETT ENDA PRODUCENTANDESLAG

Under Rantsis förvaltningsperiod har Lihakunta utvecklats i positiv riktning. Öppenheten och diskussionskontakten har förbättrats såväl internt som mot andra aktörer. Även den ekonomiska situationen har förbättrats. Utvecklingen är ett resultat av hela Lihakuntas gemensamma ansträngningar.

– Jag hoppas att Lihakunta 2030 har följt med sin tid. Jag ser det som sannolikt att fusionerna av Itikka, Lihakunta och ÖK antingen är klara eller åtminstone aktuella. Idag finns inga geografiska skillnader och medlemmarna har samma behov. Organisationerna bör utvecklas i förhållande till medlemsantalet.

Kom ihåg att rösta!

20.4.–10.5.2020

atriatuottajat.fi/
osuuskunnat/lihakunta/vaalit/

REPRESENTANTSKAPSVAL

- Valet sker under perioden 1.2.–10.5.2020.
- Till det nya representantskapet väljs 50 medlemmar, platserna fördelas på följande sätt mellan valkretsarna:
 - Savolax 15
 - Norra Karelen 6
 - Kajanaland 4
 - Österbotten 12
 - Norra Finland (tidigare Rovaniemi) 8
 - Mellersta och Sydöstra Finland 5
- Röstningen sker elektroniskt 20.4.–10.5.2020.

NY RYTM I LIVET

Förtroendeuppdragen har krävt mycket. Det har blivit mer än etthundra resdagar per år som mest. Under de senaste åren har resandet underlättats av att Jyrkis son Miika har tagit allt större ansvar för gården.

Fram till vårens bolagsstämmor har Rantsi fortfaranne mycket att göra som ordförande i A-Tuottajat styrelse och vice ordförande i Atrias styrelse, men efter det är det ganska tomt i kalendern. Hur ska tiden fyllas efter förtroendeyan?

– Jag har inte funderat så mycket på framtiden ännu. Jag låter livet få en lugnare rytm och njuter av jobbet som jordbrukare. Tanken är att ägna mig mer åt terrängcykling och vandring, när det blir tid över för det framöver. ■

TEXT: Anna Jaakkola, utvecklingschef, digitala- och datatjänster Atria Producenter

Ta hand om Nötkreatursmätarna på Producentens arbetsbord

Producentens arbetsbord producerar information till stöd för gårdens styrning från detaljer till långsiktiga sammanfattningar. Nya visuella mätarsystem ger med en blick insikter i hur det står till med gårdens effektivitet och produktivitet.

VARFÖR SAMLAR VI IN UPPGIFTER OCH PRODUCERAR OLIKA SLAGS MÄTARE?

Genom att samla in uppgifter och mäta gör vi det möjligt att förbättra prestandan. Mätare är verktyg för kontroll, analys, planering och beslutsfattande i ledningen av din gård. Mätarna ger information om din gårds effektivitet och produktivitet som är betydelsefullt för lönsamheten på lång sikt.

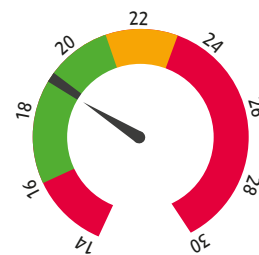
Vi mäter kvalitet och ansvarsfullhet eftersom de har en stor betydelse för den inkomst som djuret kan ge. Dessutom är de en allt viktigare fråga för konsumenterna. I ekonomidelen på producentens arbetsbord strävar vi efter att också stöda uppföljningen av er gårds ekonomiska mål utöver europeiska uppgifter i produktionsrapporterna.

BEKANTA DIG MED UTBUDET PÅ PRODUCENTENS ARBETSBORD

Du hittar rapporter gällande din gård i produktions- och ekonomidelen. I produktionsdelens slakt- och förmedlingspartispecifika rapporter finns kvalitetsuppgifter för varje enskilt parti. Du kan fördjupa dig ända ner till individnivå i dem och söka partier inom önskat tidsspann.

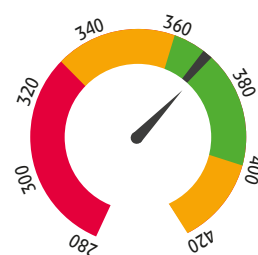
Slaktkvalitet för tjurar från en boskapsgård

Slaktålder mån (12 mån)
Tjur, mjölk (353 st.)

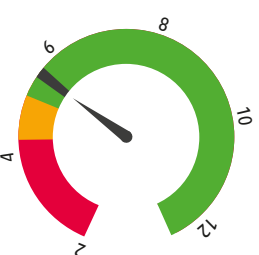
19 kk (19 kk)

Slaktvikt kg (12 mån)
Tjur, mjölk (353 st.)

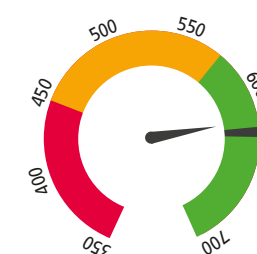
370,5 kg kk (368,7 kg)

Köttprocentnivå 12 mån
Tjur, mjölk (353 st.)

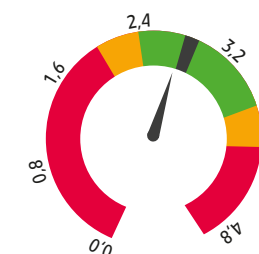
5,55 (5,53)

Nettotillväxt, g/dag (12 mån)
Tjur, mjölk (353 st.)

616 g/pv (623 g/pv)

Fettprocentnivå (12 mån)
Tjur, mjölk (353 st.)

2,75 (2,78)

Vid förnyelsen av vår webbtjänst tog vi som ett nytt rapporteringsverktyg i bruk visuella mätare, med vars hjälp du med en snabb blick kan se resultaten för slaktdjur eller kalvars kvalitet under antingen de senaste 12 eller sex månaderna. Mätarnas färg ger riktning för målen. Visaren visar nuvarande resultat och ett svart streck i mätaren visar resultatet för motsvarande föregående period. Under mätaren ser du uppgifterna också i siffror.

I produktionsrapporterna hittar du rapporter för längre sikt i traditionellt pdf-format. I rapporterna har man som regel utöver den egna gårdens uppgifter också strävat efter att visa jämförelsevärden, som Atrias medelvärde eller medelvärde för Atrias bästa kvartal. Med hjälp av dem kan du bättre se hur din egen gård placerar sig och på vilka delområden det skulle vara möjligt att förbättra resultaten och också uppnå ekonomiskt bättre resultat.

EUROUPPGIFTER I EKONOMIDELEN

I ekonomidelen på Producentens arbetsbord finns utöver avräkningar och fakturor också rapportering i euro. Du

kan till exempel få ett sammandrag av inköp och försäljningar under önskad period. Där ser du utöver antal och kilo dessutom avräknade euro eller inköpspriser. Vid behov kan du föra över uppgifterna till Excel för fortsatt behandling.

”Med hjälp av jämförelsevärden kan du bättre se hur din egen gård placerar sig.”

Gårdens skuldsituation ser du i såväl djur- som foderskuldtabellerna samt uppdelade efter förfalldatum i grafer. Djur som utgör skuld hittar du också tabellerade per uppfödningsavtal. I ekonomidelen syns också eventuell limit och återstående saldo.

I ekonomiarkivet hittar du ett års-sammandrag där inkomster, utgifter, ränteutgifter, förskottsleveranser, för-

skottsbetalningar som uppstått genom vårt djursamarbete är specificerade liksom skuldsituationen. Uppgifterna är användbara speciellt i samband med skattedeklarationen.

ANALYSERA OCH UTVECKLA MED HJÄLP AV MÄTARNA

Med hjälp av olika slags mätare kan du ställa upp mål för utvecklingen av produktionen. Kontakta din kundrelationschef om du vill ha stöd för analys av resultaten och för att fundera på utvecklingsidéer. Vi hoppas i framtiden kunna utöka och utveckla rapporteringen så att vi kan fortsätta att stöda gårdarnas utveckling och prognoser i en föränderlig verksamhetsmiljö.

Vi vill också förmedla information mellan gårdarna i kedjan och ända till kunden, om det ger oss gemensam konkurrensfördel. Utnyttja de nuvarande rapporterna och mätarna på Producentens arbetsbord och ge oss respons på dem. Från gårdarna hoppas vi också på en öppen inställning och idéer om framtidens informationsutbyte så att vi kan utveckla fler mätare som är till nytta för hela kedjan. ■

NASEVA – en utmärkt mätare

Med hjälp av Naseva kan djurens levnadsbetingelser förbättras och därigenom också produktiviteten.

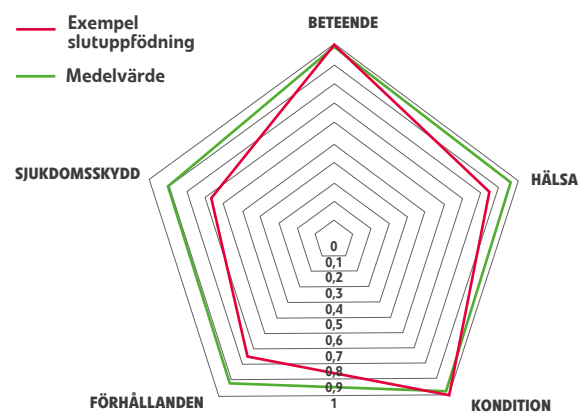
Naseva har visat sig vara ett bra hjälpmedel för utveckling av produktionen. Med hjälp av den kan förhållanden som begränsar produktionen granskas under ett hälsovårdsbesök och jämföras med resultaten från andra gårdar. Samtidigt kan dödligheten på gården följas och metoder sökas för att minska den.

Det går också att följa upp läkemedelsanvändning och lämna kedjeinformationsuppgifter till slakteriet med en enda notering i Naseva och genom producentens skrivbord. Specialsituationerna, riskklassificeringen och hälsointygen i Naseva är bra verktyg för att förebygga spridning av sjukdomar vid djurhandel.

OMFATTANDE JÄMFÖRELSEDATA

Ett sammandrag av Nasevas gårds kan presenteras med en tabell. Vi strävar efter att den ska bli synlig så fort som möjligt direkt från Naseva. I samma diagram ses såväl den egna gårdens uppgifter som medelvärdesnivån. Månghörningens hörn beskriver alltid ett delområde av välbefinnande. I mitten på figuren finns delområdets minimipoäng och i ytterkanten maximala poäng.

Gårdens hälsovårdsdelområden jämförda med medelvärdet

Av exempeldiagrammen kan man se att det finns utrymme för förbättringar på gården när det gäller förhållanden och sjukdomsskydd samt i viss mån också när det gäller djurhälsan. Djurens utfodring är däremot på en bättre nivå än vanligt. Även på jämförelsegårdarna finns det mest att förbättra inom samma delområden.

Nasevas hälsovårdsbesök avslöjar också svagheter och styrkor i olika produktionsformer. För småkalvar finns utrymme för förbättringar när det gäller diarré för 31 procent, blötutfodring 29 procent och andningsvägsinfektioner 19 procent av gårdarna.

Liggområdet för tjurar kan förbättras hos 39 procent. Mjölkkornas problem hör ihop med att röra på sig (76 procent) och de rörelsebegränsningar som liggbädden för med sig (56 procent). Moderdjurens välbefinnande är gott med undantag för ett lågt födelsetal.

TILLFÖRLITLIG MÄTARE

I ljuset av de statistiska analyser som gjorts är Naseva en mångsidig och tillförlitlig mätare på välbefinnande. Den förväntade hälsan, konditionen och beteendet för djur som bedömts vid ett

Naseva-besök förbättras samtidigt som förhållandena.

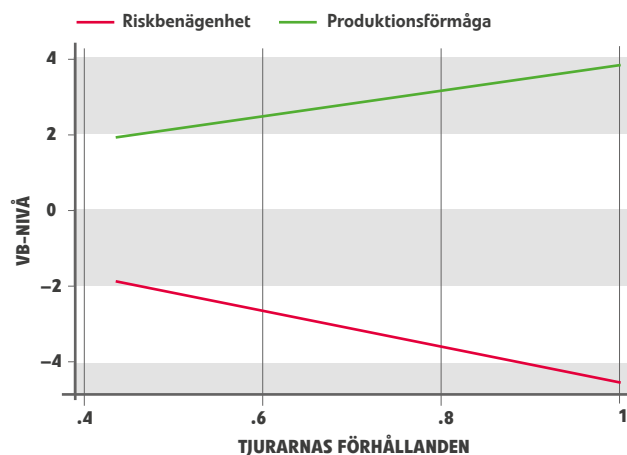
Goda förhållanden minskar på förtida slakt, mängden feta slaktkroppar i klass 4 och 5 samt mängden skador och gödselbemängda slaktkroppar som observeras i köttbesiktningen. Samtidigt förbättras tillväxten och köttprocenten.

Förhållandena på gården påverkar såväl sjukligheten som dolda, produktionsstödjande faktorer som oro, näringstillgång, motion och stress. Baserat på kopplingar mellan observationer som gjorts under hälsovårdsbesök och slaktsresultat kan välbefinnandet delas in i riskbenägenhet och produktionsförmåga. Riskbenägenheten minskar och produktionsförmågan ökar när förhållandena förbättras.

INTRESSE ÄVEN I SVERIGE

Naseva har väckt stort intresse även i Sverige. Ovannämnda styrkor diskuterades på det nötköttsproduktionsseminarium som anordnades av den svenska djurhälsovården 29–30 januari. Förhoppningsvis förbättrar detta bilden, åtgången och prisnivån för Atrias finländska nötkött även i vårt grannland. ■

Så påverkar förhållandena på gården

RESULTATEN FRÅN UPPFÖLJNINGEN AV NURMICAM-SKIFTET:

- Under utvecklingen av den första skörden växte vallen som snabbast med 190 kg/ha torrsvikt som veckomedelvärde och skörden blev 3 500 kg/ha torrsvikt.
- Under utvecklingen av den andra skörden växte vallen som snabbast med 140 kg/ha torrsvikt som veckomedelvärde och skörden blev 3 300 kg/ha torrsvikt.
- Till den tredje skörden växte vallen som snabbast bara med 40 kg/ha torrsvikt som veckomedelvärde och skörden blev 1 000 kg/ha torrsvikt.
- För varje centimeter som vallen växte bildades 66–60 kg/ha torrsvikt skörd beroende på vilken skörd som granskades.

NurmiCam följer växtligheten i realtid

Hur låter tanken att göra din dagliga runda på gården sittande i soffan hemma? Om det låter bra kan NurmiCam vara något för dig.

Ett av de mest synliga delprojekten inom projektet *Produktiv vall för nötkreaturgården* sommaren 2019 var NurmiCam som avbildade tillväxten för ensilagevallen på Suvi och Juha Moilanens gård i Ruukki. Målet var att hitta på ett roligt och lätt sätt att mäta skörden, vallens tillväxt och uppföljning av förändringarna i det samt för dokumentation.

Tekniken som ständigt utvecklas ger möjlighet till sådant som tidigare verkade helt omöjligt, som bäst hjälper det oss att arbeta ännu effektivare och fatta bättre beslut i produktionen.

Vi beslöt att utnyttja tekniken för att kunna göra observationer av växtligheten. Vi monterade en värdertålig viltkamera på åkern och ställde in den på att ta en bild på växtligheten tre gånger om dagen genom hela växtperioden. Kameran skickade vidare bilderna med e-post. Vi satte veckovis samman bilderna till en video som vi publicerade på nötkreaturprojektens Facebook-sidor under sommaren.

VAD SKULLE DET INSAMLADE MATERIALET KUNNA ANVÄNDAS TILL?

En viktig del av effektiv vallproduktion är att aktivt följa vallen.

Genom att följa växtligheten och notera observationerna på ett eller annat sätt kan vi få viktig information om hur vidtagna åtgärder påverkar skördenivåer eller hur till exempel väderförhållanden påverkar växtlighetens utveckling.

Om tillräckligt mycket material samlas kan till exempel ett prognosverktyg skapas för kommande väderförhållandens effekter för tillväxten. Det kan i sin tur användas för att skapa anvisningar för optimala åtgärder: vilken dag bör odlaren vidta respektive åtgärd och vilka dagar bör man använda någon produkt och hur mycket för att växtligheten ska klara stressförhållandena så bra som möjligt.

Eller tanken på simulering av gårdens hela vallproduktion och optimering av produktionen med fem procents felmarginal redan innan ett enda timotejfrö ens har såtts?

”Vi kan få viktig information om hur åtgärder och vädret påverkar skördenivåerna.”

Dessa visioner är inte realistiska ännu, men i teorin möjliga. Den fascinerande sidan av ett enkelt informationsinsamlingskoncept som NurmiCam är att även om den ger realtidsdata som resultat sparas också konkreta data i arkivet. Kanske framtidsvisionen är att någon gång undersöker en artificiell intelligens med koppling till vädersatelliter den. ■

Läs hela artikeln om NurmiCam och titta på sommarens sammanslagna video och en mänsklig analys om hur vädret den gångna sommaren har påverkat valltillväxten: atriatuottajat.fi/hankeet/nurminauta--tuottava-nautatilan-nurmi/nurmicam-2019

eMärke för alla kalvar som föds

Producentorganisationen har tillsammans med näringen kommit överens om en riktgivande tidplan för att i Finland gå över till täckande användning av elektronisk öronmärkning. Jord- och skogsbruksministeriet har inlett beredningen av ärendet och informeringen.

KOM IHÅG DETTA

När alla nötkreatur har eMärke:

- Rätt djur finns alltid på rätt plats.
- Mänskliga fel minskar till nytta för alla.
- Klart minskad lastningstid.

Visste du?

- eMärke är inte nödvändigtvis bara en knapp. A-Foders eMärke har lapp, så numren kan också läsas visuellt.
- A-Foders eMärken sitter kvar bra i örat och därför har de sex års garanti.

Du har väl lagt märke till att:

- det finns många slags eMärke och att de rekommenderas för såväl ko- som tjurkalvar. Därför bör man före beställning reda ut vilket slags märke som passar för behoven på din gård.
- Nya öronmärkeskunder hos A-Foder får en öronmärkestång med den första beställningen. Kontrollera alltid att tången och tångens insats passar för de märken du använder.
- Det finns öronmärken som används för att ta ett vävnadsprov ur kalvens öra samtidigt som kalven öronmärks. Provet används för gentester eller genotypning. A-Foders AgroTag geno-märke har alltid eMärke som par.

Pasi Ingalsuo, ordförande för MTK:s nötnätverk, berättar att i och med det nya nötregistret som tas i bruk nästa år är det möjligt att befullmäktiga slakteriet att göra anmälan om utmönstring enligt principen om en enda anmälan. Detta är bara möjligt om elektroniska öronmärken används heltäckande. Användningen av sådana blir obligatoriskt mot slutet av detta år för kalvar som föds, så att slakterier och andra aktörer kan utveckla och ta i bruk applikationer och system som bygger på dem.

FÖR IDENTIFIERING BEHÖVS HELA FÖDELSEIDENTIFIKATIONEN

Transportföretagaren Ari Pöyhönen har använt sig av läsare för eMärken vid lastning av kalvgrupper redan under flera år. Kalvarna kan i praktiken bara skiljas åt med hjälp av en läsare, eftersom kalv- och slutuppfödare har flera djur med samma nummer som är lätta att se.

Även smutsiga märken på biffkalvar och håriga öron ger problem med identifiering och förlänger lastningstiden om inte läsenheten används. ■

Mer information:
atriatuottajat.fi/
korvamerkit

A-FODERS HJÄLPMÄRKE
är alltid eMärke.

SVAR PÅ UTMANINGAR VID DIANDE DEL 1

Mjölkkoppsmatare: avvänjningsvikten ökade med ett helt kilo

På gårdarna med smågrisproduktion har man lagt märke till att modern genetik gör större kullar möjliga. Men hur ska alla kulingar få tillräckligt med mjölk och vilka investeringar bör göras i sugghuset?

Mer om mataren:

atriatuottajat.fi/
maitokuppiruokkija
agiliaglobal.com/da/
produkter/maelkeanlaeg
Facebook: Johetec

Kända och praktiserade metoder, som växelvis diande, kullutjämning och användning av amsuggor har hjälpt. Men om de inte räcker till och kulingarna måste få mer mat?

Det är inte möjligt att öka antalet amsuggor hur mycket som helst. Suggornas mjölmängd kan dock ökas genom att förbättra suggornas utfodring, men inte heller det räcker hur långt som helst. I det läget måste det övervägas att ordna automatisk tilläggsutfodring för kulingarna i gräsningsbåsen.

I princip finns det två alternativ: ”kulingmatare” som matar foder, som Nutrix, eller ”mjölkkoppsmatare” som bara matar mjölk, som Pump’n’Grow.

I den första delen av denna artikelserie koncentrerar vi oss på de erfarenheter som erhållits av mjölkkoppsmatare och kostnaderna för utfodringen. Senare i del 2 fokuserar vi på motsvarande egenskaper hos kulingmatare.

ERFARENHETER SAMLAS

Mjölkkoppsmatare har inte använts i Finland särskilt länge. Den första började mata i början av oktober i fjol. Efter det har det installerats ytterligare några matare och nya installeras hela tiden. Erfarenheter samlas.

Baserat på de erfarenheter som erhållits dricker kulingarna gärna den mjölk som blandats i Pump’n’Grow-mataren av DanMilk Supreme-mjölkpulver och rent vatten och som finns tillgänglig dygnet runt. Åtgången på mjölken som alltid fördelas färsk till kopparna genom sexmillimeters plaströrsledningar är: som pulver från cirka 800 gram till ett drygt kilo per producerad gris.

Mängden påverkas starkt av hur länge mjölkutfodringen fortsätter. Utfodringen inleds alltid den första dagen efter födseln men beroende på situationen kan mjölkutdelningen avslutas vid avvänjningen eller redan flera dagar innan avvänjningen.

Beslutet om att stänga mjölkledningen påverkas av suggornas förmåga att ge di, åtgången på det tilläggsfoder som erbjuds och kulingarnas kondition. Under den sista veckan med di ökar mjölkförbrukningen kraftigt om mjölksystemet hålls öppen ända till avvänjningen. I vissa lägen kan det dock vara det enda sättet att kunna höja kulingarnas avvänjningsvikt till önskad nivå.

I och med användningen av mjölkkoppsmatare har cirka 1,5 fler kulingar kunnat lämnas för att dia hos suggan och antalet kulingar som avvänjs vid varje avvänjning har ökat. Detta har minskat behovet av amma-suggor. Enligt danskarnas längre erfarenhet kan behovet av amma-suggor minska till under hälften.

Avvänjningsvikten har förbättrats med ett helt kilo. En högre avvänjningsvikt avspeglas också på mellanuppfödningens resultaten. ■

Beräkning av investeringens lönsamhet

Beräkningsexemplet grundar sig i huvudsak på inhemska erfarenheter och tal, saknade punkter har kompletterats med värden från danska undersökningar. Beräkningen visar att med hjälp av mjölkkoppsmatare kan bättre marginaler uppnås för förmedlade smågrisar.

Fasta kostnader *	0,10 €/kuling
Rörliga kostnader (mjölk+tvätt+service) **	1,83 €/kuling
Kostnader sammanlagt	1,93 €/kuling
Intäkter: dygnstillväxt och RHS ***	2,70 €/kuling
Avkastning på investeringen ****	0,77 €/kuling

- * Sugghus med 1000 suggor, produktionsnivå 32 kulingar/sugga/år, matare med 286 koppar och en blandare, avskrivningar under 8 år
- ** Mjölkpulver, 0,8 kg/kuling (pris 1/1 2020, tvätt+service (dansk uppskattning))
- *** 1 kg förbättring av avvänjningsvikt (7->8 kg, avvänjning 28 dagar) producerar 3 kg högre försäljningsvikt, dygnstillväxten ökar 40 g/dygn, foderverkningsgraden 0,1 fe/extra tillväxtkilo, uppfödningstiden ändras inte (7 veckor)
- **** Arbetskostnader har inte beaktats

Beakta rasskillnaderna i produktionen

I den utredning inom projektet Effektivt utnyttjande av djurmateriel på svingårdar som gjordes på produktionsresultaten för hybridsvinen DanAvl och Topigs Norsvin observerades skillnader som måste beaktas i planeringen av produktionen.

En lönsam och miljövänlig produktionskedja för svinkött: Effektivt utnyttjande av djurmateriel på svingårdar-projektet följde samtidigt upp hybridgyltor DanAvl och Topigs Norsvin (TN70) och deras avkommor på en gård. Utfodringen och förhållandena var lika för svinen. Gyltorna var lant-yorkshirekorsningar. Avkomman var treraskorsningar där gyltorna inseminerades med blandperma från samma DanAvl-durocgalter. Det fanns 36 DanAvl-gyltor och 43 TN70-gyltor.

Gyltorna kom till gården vid cirka 40 kilos vikt. Under uppfödningsskedet användes tvåfas blötutfodring. Svinens energiintag begränsades genom att till slutuppfödningfodret lägga till fiberfoderblandning för sugor och genom att begränsa utfodringen. Den eftersträvade åtta månaders dräktighetsåldern uppnåddes: DanAvl-gyltorna blev dräktiga vid 244 dagars ålder och TN70-gyltorna vid 239 dagars ålder.

Före insemineringen vägde DanAvl-gyltorna 167 kilo och TN70-gyltorna 170 kilo och tjockleken på deras ryggsäck var 17,2 och 16,9 millimeter. Gyltornas tillväxt från födsel till insemineringsålder var relativt måttlig. DanAvl-gyltorna växte 743 gram och TN70-gyltorna 658 gram per dag. Dessa skillnader mellan gyltorna var inte statistiskt betydelsefulla. Hos båda hybriderna varierade framför allt späckets tjocklek

”Gyltorna kom till gården vid cirka 40 kilos vikt och de hade tvåfas blötutfodring.”

mellan djuren.

Dräktigheten för DanAvl-gyltorna varade nära två dagar längre än för TN70-gyltorna (tabell 1). Före grisningen var gyltorna i mycket god kondition. DanAvl-gyltornas ryggsäck var något tjockare än TN70-gyltornas såväl före grisningen som vid avvänjningen. I förlust av späck under diperioden observerades ingen skillnad (DanAvl -8,7 mm, TN70 -7,9 mm). Hybridernas första kullar var lika stora. Kullarna jämnades ut inom hybriderna och det var ingen skillnad i antalet avvanda. De första kullarna avvandes samtidigt så diperioden blev kortare för DanAvl-gyltorna, och deras kullingar var vid avvänjningen cirka ett kilo mindre än TN70-gyltornas (25,7 dagar jämfört med 27,6 dagar).

Gyltorna har fortsatt produktionen på gården och resultaten från tre grisningstillfällen har analyserats. Uppgifter har samlats in om testgrisarnas mödrar och om de gyltor som kom till gården samtidigt. I uppföljningen har ingått 50 DanAvl- och 48 TN70-gyltor av vilka 84

respektive 81 procent grisade för tredje gången. DanAvl-suggornas dräktighet i tre grisningar var i genomsnitt längre än hos TN70-suggorna (117,5 vs. 115,8 dagar).

I gyltkullarna var antalet levande födda nästan samma. (DanAvl 15,0 vs. TN70 15,2). Vid det andra och tredje grisningstillfället var DanAvl-hybridernas kullstorlek märkbart större än TN70-hybridernas (17,9 vs. 14,9 kullingar och 19,5 vs. 16,2 kullingar). I praktiken måste dräktighetstidens längd beaktas i avdelningscirkulationen så att diperioden inte blir för kort. Det är utmanande att sköta stora mängder kullingar eftersom det behövs disugor, utjämning av kullar och tilläggsutfodring av kullingarna.

AVVÄNJNINGSVIKTEN HAR BETYDELSE FÖR MELLANUPPFÖDNINGEN

I mellanuppfödningen delades smågrisarna till utfodringsventilerna efter ras (34 smågrisar per ventil). Grisarna hade blötutfodring i fyra faser med kommersiellt foder i början.

DanAvl-gyltornas avkomma började mellanuppfödningen cirka ett kilo mindre än TN70-gyltornas avkomma (tabell 2). Under den cirka sex veckor långa mellanuppfödningen växte DanAvl-avkomman långsammare och viktskillnaden mot TN70-avkomman ökade. Ingen skillnad fanns i grisarnas foderverkningsgrad. Dödligheten för DanAvl-avkomman var 0,7 procent och ingen TN70-avkomma dog

i mellanuppfödningen.

DanAvl-avkomman skulle ha kunnat ha nytta av längre diperiod och mellanuppfödning, men i undersökningen måste förhållandena vara likadana för alla svin. I praktiken utgör olika stora grisar en utmaning för tömning av avdelningarna.

GOD DYGNSTILLVÄXT FÖR SLAKTSVIN

I slaktsvinstallet föddes sugor och galter upp tillsammans och på en ventil fanns 24 svin av samma ras. De minsta grisarna togs bort ur slaktsvinuppföljningen. Slaktsvinen hade blötutfodring i tre faser och utfodringen begränsades i slutuppfödningen.

DanAvl-avkommorna hade en lägre begynnelsevikt i början av slaktsvinfasen än TN70-avkommorna (tabell 3). Svinens begynnelseviktskorregerade dygnstillväxt var lika hög, i genomsnitt 1 052 gram per dag, men TN70-avkommornas foderverkningsgrad var något bättre. Som slaktsvin dog eller avlivades 1,1 procent av DanAvl-avkommorna och 0,9 procent av TN70-avkommorna.

Dygnstillväxten för svinen jämnades ut i slaktsvinstallet, men viktskillnaden på cirka fyra kilo mellan DanAvl- och TN70-avkommorna bevarades ända till slakt. Köttprocenten för TN70-avkommorna var 0,5 procentenheter större än för DanAvl-avkommorna. Smågrisarnas vikt i början av mellanuppfödningen hade enligt resultaten effekt ända till slakt. ■

Resultat för hybridgyltornas grisning 1.

	DanAvl	TN70	P
Dräktighetstid, dagar	117,5	115,6	*
Levande födda kullingar, st.	14,9	15,0	
Avvanda kullingar, st.	12,6	12,7	
Kullingarnas avvänjningsvikt, kg	6,6	7,7	*
Suggans vikt före grisning, kg	245	252	
Ryggsäck före grisning, mm	23,2	20,5	o
Suggans vikt vid avvänjning, kg	201	195	
Ryggsäck vid avvänjning, mm	14,6	12,6	o
Statistisk signifikans: o P<0,10, *P<0,05.			

Resultat för hybridgyltornas avkomma i mellanuppfödningen

	DanAvl	TN70	P
Smågrisar	408	442	
Begynnelsevikt, kg	7,2	8,1	o
Slutvikt, kg	23,0	27,6	**
Dygnstillväxt, g □	369	443	***
Foderverkningsgrad, MJ/tillväxt kg □	14,54	14,57	
Foderverkningsgrad, RY/tillväxt kg □	1,54	1,54	
Uppfödningstid, dagar	44	42	
Statistisk signifikans: o p<0,10, *p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001. □ Dygnstillväxt och foderverkningsgrad korregerad för begynnelsevikt.			

Resultat för hybridgyltornas avkomma i slaktsvinfasen

	DanAvl	TN70	P
Slaktsvin	360	457	
Begynnelsevikt, kg	24,8	28,9	***
Slutvikt, kg	113,7	118,0	**
Dygnstillväxt, g □	1049	1055	
Foderverkningsgrad, MJ/tillväxt kg □	22,62	22,19	o
Foderverkningsgrad, RY/tillväxt kg □	2,33	2,28	o
Uppfödningstid, dagar	85,1	83,1	***
Slaktvikt, kg	81,5	85,6	***
Slaktkroppens köttprocent □	59,5	60,0	*
Statistisk signifikans: o p<0,10, *p < 0,05, **p < 0,01, ***p <0,001. □ Dygnstillväxt och foderverkningsgrad korregerad för begynnelsevikt och köttprocent korregerad för slaktvikt.			

TEXT: Christer Rönqvist, projektchef Atria Svin

Renovering av svinstall är lönsamt

Det är klart billigare att renovera svinstall än att bygga nytt. Klok renovering håller byggnaden i skick som ny och förbättrar också produktionen.

ISydösterbotten utreddes behovet av att renovera svinstall under åren 2017–2019. Samtidigt kartlades kostnaderna för renovering och underhåll. Det fanns gott om renoveringsbehov på de gårdar som kartlades. En betydande del av gårdarnas produktionskapacitet har redan uppdaterats och en del uppda-

teras under de närmaste åren. Erfarenheterna och kunskapen från projektet utnyttjas även senare vid renoveringar på Atrias gårdar.

VENTILATION OCH UPPVÄRMNING VIKTIGAST

Behovet av modernisering av ventilationen ligger i styrteknik och frånluftskapacitet. För brandsäkerhetens skull bör man byta frånluftsflyktarnas motorer till EC-modeller eller förse de gamla AC-motorerna med temperaturvakter.

I uppvärmningen finns brister i överföringskapacitet och automatisering av styrningen. Med tanke på elförbrukningen är det också klokt att ersätta lysrör med effektiva LED-armaturer.

Ofta uppstår behov av lagning av golv i svinstall som är 10–15 år gamla. Galler håller i allmänhet 10–25 år innan de behöver bytas. Galvaniserad inredning håller 10–20 år i produktionen.

PRODUKTIVITET STÄLLER NYA KRAV PÅ LOKALER

På grund av suggårdarnas ökade produktivitet är det brist på mellanuppfödningplatser. I samband med renoveringar utökas därför mellanuppfödningplatserna eller så görs gamla grisningsbås om till mellanuppfödningbås och ersätts med nybyggda grisningsbås eller -avdelningar.

För att förbättra biosäkerheten behövs lastkajer och sjukdomsslussar på gårdarna. Investeringskostnaderna för dessa är måttliga.

På många gårdar är installation av en siktrens för spannmål och byte av kvarn aktuellt. På de flesta gårdarna hör de viktigaste utvecklingspunkterna i blötutfodringen samman med förbättring av hygien, som ändring av traditionella cirkulerande och vattenburna system till delvis eller helt restfria. ■

Renoveringsskuld inom olika produktionsinriktningar

	Gårdar	Platser	Renoverings-skuld/plats	Renoverings-skuld	Genom-snitts-ålder	Renoverings-skuld/år/plats	Renoverings-skuld/år/plats	Renoverings-skuld/producerad svin eller smågris	Nybyggnads-kostnad/år, avskrivningstid 25 år
Slaktsvinstall	26	40 479	142 €	20,9 %	17,4	1,2 %	8,17 €	2,23 €	7,32 €
Suggor	13	4 700	898 €	19,4 %	13,0	1,5 %	69,08 €	2,30 €	6,18 €
Mellanuppfödning	3	6 310	104 €	27,8 %	13,4	2,1 %	7,76 €	1,19 €	2,30 €

Renovering av svinstall blir klart billigare än att bygga nytt när kostnader per producerat djur jämförs under avskrivningstiden. Samtidigt förbättras gårdens lönsamhet och produktionsresultat.

MITT FAVORITRECEPT

Kaisa rekommenderar

”Färska tomater och kreativitet i vardagen”

KAISA LEHTIMÄKI
marknadsplanerare,
Atria Producenter och A-Foder

”Det här receptet är tacksamt för att det fungerar alltid även om man ändrar lite i receptet. Ibland åker det i chili och ibland ketchup eller andra kryddor. Färska basilika och tomat är hörnstenarna i receptet. Enkel och snabb mat som ger utrymme för kreativitet.”

Simpel spagettisås

- 400 g Atria nötfärs
1 lök
1–2 vitlöksklyftor
köttfärskrydda och
pepparblandning
1 burk krossade tomater
100 g smetana
2–3 tomater
Färska basilika

1. Bryn köttfärsen i en stekpanna och tillsätt den hackade löken och vitlöken. Krydda köttfärsen efter smak. Tillsätt en burk krossade tomater och smetana. Rör om tills smetanan smälter ner i såsen.

2. Lägg till slut i de tärnade tomaterna och den hackade basilikan. Koka upp och låt sjuda en stund så att tomaterna blir mjuka.

3. Smaka av och krydda mer vid behov. Servera med kokt spagetti och riven parmesan.

Tips: om du vill kan du använda krossade tomater som är kryddade med t.ex. chili. En del av de krossade tomaterna kan också ersättas med tacosalsa.

Färdigkryddad kycklingfärs

ATRIA FAMILJEGÅRD KRYDDAD MALET KÖTT AV KYCKLING FAJITAS 360 G är en färdigkryddad, hälsosam, lätt och snabb grund för många vardagsrätter. Extra smak får färsen av chili och spiskummin. Riven ost från Valio ger en saftig konsistens. Färsen har en köthalt på 85 procent och fetthalten är 5,5 procent. I förpackningen finns ett recept på nachoplåt.

UTNÄMNINGAR

Från och med 1 januari 2020 är:

Agrolog AMK **Laura Turunen** kundrelationschef för mjölkgårdar i Norra Karelen.

Agronom MMM **Petra Mäkisalo** kundrelationschef för mjölkgårdar i Sydöstra Finland.

Agrolog MMK **Titta Jämsä** projektchef för projektet CARBO Kolneutral nötkedja. Titta fungerar också som kundrelationschef för köttgårdarna i Södra Savolax.

Lätt att anmäla till djur- och nötregistret med AtriaLink

AtriaLink är en tilläggsmodul till programvaran Minun Maatilani som är gratis för användare av mjölk- och köttproduktionsmodulerna. Med tilläggsmodulen kan du enkelt överföra djur från djurlistorna i Minun Maatilani till djuranmälan i Producentens skrivbord.

Efter hämtning eller lämning av djur på gården får du också en lista till AtriaLink där du efter kontroll kan göra en anmälan direkt till nötregistret.

Hur fungerar AtriaLink?

Du väljer djuren från djurlistorna i Minun Maatilani till en djurkorg. Efter detta startar du AtriaLink, väljer djuranmälningsstyp och kan gå till Producentens skrivbord där du kan slutföra din anmälan.

Programmet föreslår vissa djurslag baserat på djurets uppgifter, men du kan vid behov ändra på detta. På Producentens skrivbord kan du också granska de anmälningar du skickat.

Varför ser jag inte alla delar på Producentens arbetsbord när jag kommer via AtriaLink?

Inloggningsuppgifterna till Producentens skrivbord är personliga, och gården kan ge olika användare olika rättigheter. När du går via AtriaLink kan vi bara identifiera gården, inte användaren, så därför syns bara det viktigaste: anmälan om djur och uppföljning av anmälningar som skickats. På det sättet säkerställer vi din datasäkerhet. Logga in med dina egna inloggningsuppgifter till Producentens skrivbord om du vill se alla delar.

Hur snabbt får jag en lista i AtriaLink på djur som lämnats eller hämtats?

Uppgifterna överförs till AtriaLink när föraren kvitterar uppdraget som utfört. Uppgifterna kan alltså överföras till registret inom några timmar. Kontrollera dock alltid att uppgifterna är korrekta.

Notera nästa tjuauktion i kalendern!

Läs mer om verksamheten på uppfödningssanläggningen för tjuur: atriatuottajat.fi/siitossomnikasvattamo

FINLANDS BÄSTA TJURAR FÖDS UPP PROFESSIONELLT

I Mikko Peuras uppfödningssanläggning för avelstjuur i Jalasjärvi växer årligen en ny kull kandidater upp. Endast de bästa exemplaren i sin klass, som klarat en tuff gallring, auktioneras ut som avelstjuur. I uppfödningssanläggningen för avelstjuur uppstår mängder av värdefull information som alla kandidaternas födelsegårdar och köpande gårdar kan utnyttja i utvecklingen av boskap.

Antti Hapola

”Jag får vara en del av den rena finländska matproduktionen.”

Det du mäter kan du utveckla

Antti Hapolas dagar är fyllda av kontakter med hybridproducentgårdarna. Planeringsförmåga krävs.

Vem är du och vad gör du?

Jag är Antti Hapola och arbetar som förmedlare av förnyelsedjur i Atria Svin-produktionskedjan.

Din favoritmat?

Innerfilé av gris i en pepprig gräddsås med potatismos.

Berätta om din största framgång på jobbet?

Det finns nog ingen enskild största framgång. En känsla av framgång kommer snarare av att vardagen rullar på bra utan stort kaos som omkullkastar allas planer.

Beskriv din expertis med fyra ord?

Planmässig och ständigt lärande.

Om du skulle få ge endast ett råd till våra producenter, vad skulle det vara?

Det du mäter kan du utveckla.

Hur ser en vanlig arbetsdag ut för dig?

Min normala arbetsdag består av att hålla kontakt med hybridproducentgårdarna, planering av nästa veckas körningar och kontakter med förarna.

I arbetsdagen ingår också underhåll av olika slags tabeller och inskrivning av uppgifter. Dessutom ska det planeras på vecko-, månads- och årsnivå. Ibland känns det som att siargåvor skulle vara bra.

Vad betyder det för dig att arbeta i Atria-kedjan?

För mig betyder arbetet i kedjan att jag får vara en del av den rena finländska matproduktionen och ge min insats till den.

Komplettera följande mening:

Världens renaste matkedja blir möjlig genom producenternas yrkesskicklighet och konstruktivt samarbete mellan olika aktörer.

Vad drömmer du om?

**"Jag vill vara
bonde och sköta
grisar och jobba."**

Jussi

**"Jag vill bli veterinär
eftersom det är roligt
att sköta djur."**

Anna

**"Jag vill bli basebollspelare
och spela Superpesis
i Koskenkorva."**

Eero

**"Jag vill bli
bonde och få
traktorkörkort."**

Jaakko

Att drömma hjälper till att hitta nya möjligheter, tankar och mål. Det ger hopp och energi samt hjälper en att tänka större. Det kan leda till konkreta saker, som formar vårt liv. Att drömma är att skapa nytt.

 A-FODER